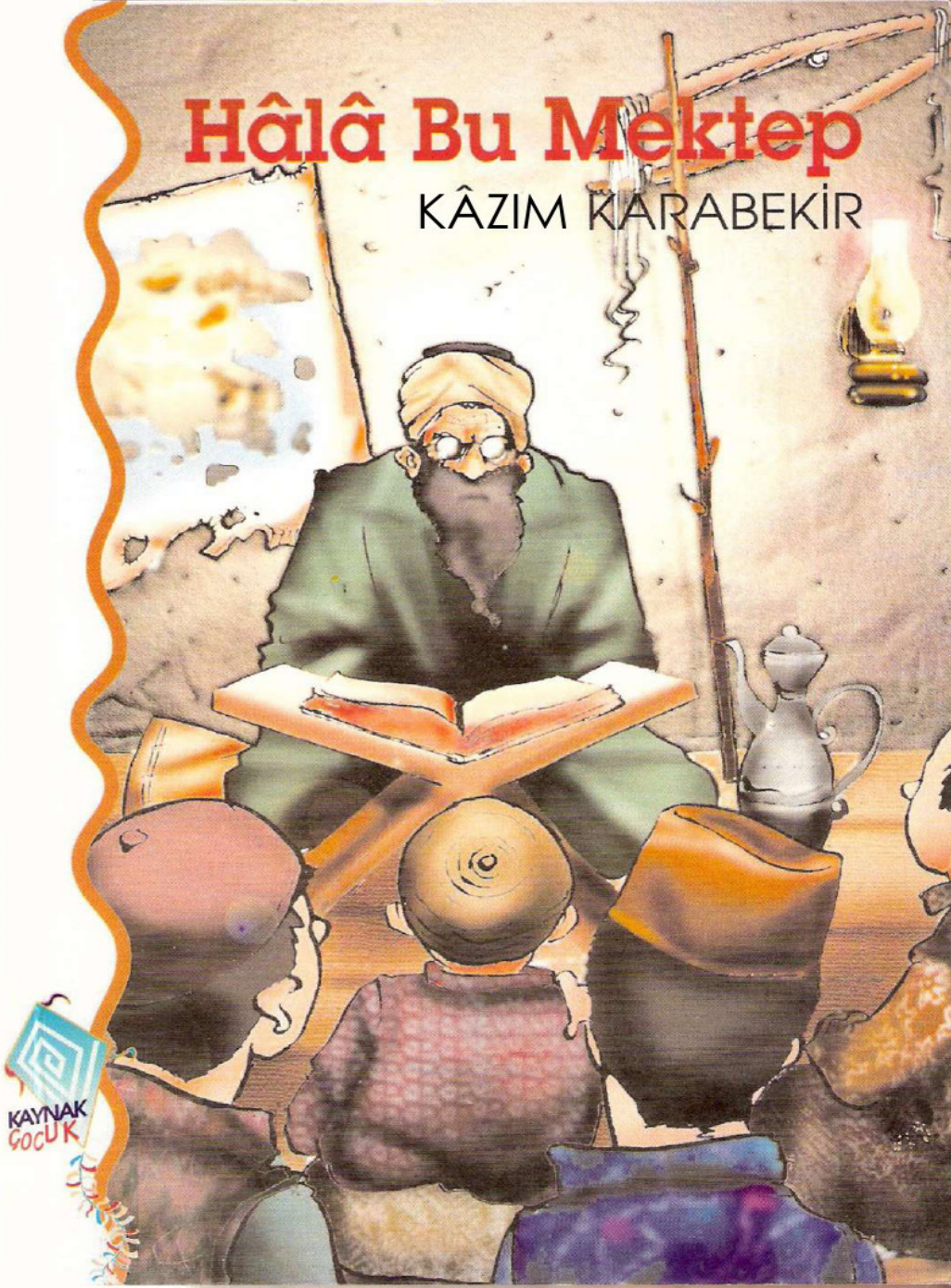

Hâlâ Bu Mektep

KÂZİM KARABEKİR

Hâlâ Bu Mektep

KARABEKİR

KAZIM

Bu kitabın yayın hakları

Analiz Basım Yayın Tasarım Uygulama Ltd. Şti.nindir.

Birinci Basım: Ekim 1997

Dizgi ve Teknik Hazırlık: Analiz Basım Yayın

Baskı: Sistem Ofset

ISBN: 975-343-212-7

KAYNAK ÇOCUK: 3

W

KAYNAK

YAYINLARI

A N A L İ Z BASIM YAYIN TASARIM U Y G U L A M A LTD. ŞTİ.

İstiklal Caddesi 184/4 80070 Beyoğlu-İstanbul

Tel: (0212) 252 21 56 - 252 21 99 Faks: 249 28 92

KÂZIM KARABEKİR

Hâlâ Bu Mektep

Resimleyen:

Ercüment Morgök

Çevriyazı ve Bugünün Diline Aktaran:

Memet Türkkkan

SUNUŞ

Kaynak Yayınları olarak, çocuk kitapları yayımına

başlamadan önce, 8 ay süren bir hazırlık çalışması yürüttük.

Pedagoglar, eğitimciler, çocuk kitapları yazarları, ressamalar ve yayıncılarla görüştük. Araştırmalar yaptık.

Değerli yazar ve eğitimci İsmet Kiir'ün, çocuk yayıncılığı

üzerine özel bir araştırması vardı.* Osmanlı İmparatorlu-

ğu'nda ilk çocuk dergisinin çıktığı 1869 yılından genç Türkiye Cumhuriyeti'nde Latin alfabesinin kabul edildiği 1928

yılına kadar Türkiye'de yayımlanan süreli çocuk yayınlarını incelemişti.

Türkiye topraklarında çocuk yayıncılığı tarihinin bu

kadar eski oluşu bizleri şaşırttı. Ama kitabı incelerken çok daha fazla şaşıracığımız bir şeyle karşılaştık:

Yeni Yol isimli dergiden alınan bir çocuk oyunuydu bu.

Oyunun yazarı Kâzım Karabekir'di! *Yeni Yol* dergisinin 1923

yılında yayımlanan 23. sayısından araştırmaya aktarılan,

oyunun yalnızca ilk bölümüydü. İsmet Hanım, sonuna düş-

tüğü notta; oyunun, derginin dört sayısı boyunca yayım-

landığını söylüyor ve şöyle diyordu:

* İsmet Kür, *Türkiye'de Siireli Çocuk Yayınları*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara, 1991.

"...Önemli olan onun (Kâzım Karabekir'in), savaş

çizmelerini çıkarır çıkarmaz, bir oyun, hem de eğitsel

bir oyun yazmaya özenmesidir."

"Hâlâ Bu Mektep"ın yayımlandığı derginin Manisa Akhisar'da çıkıyor olması da çok ilginçti!

Hemen oyunun tümünü bulmanın yollarını araştırmaya

koyulduk. Milli Kütüphane'de ve Meclis Kütüphanesinde,

derginin aradığımız sayıları yoktu. Değerli yazar, çevirmen Memet Tiirkkan bu noktada yardımımıza yetişti. Şu işe

bakın ki; Atatürk Kütüphanesinde oyunun yayımlandığı

dergi sayılarından birinin bazı sayfaları (tam da oyunun yer aldığı sayfalar) eksikti. Sonra anlaşıldı; o sayfalar aynı cilt-teki başka bir sayının içine ciltlenmiş. Oyunu, böylesi uzun uğraşlar sonucu bir araya getirebildik. Ama okur okumaz,

içerik olarak sandığımızdan çok daha değerli bir yapıt ve tarihi önemde bir belgeyle karşı karşıya olduğumuzu anladık.

Oyun tümüyle, mahalle mekteplerinde, pis ve sağlıksız

ortamlarda, mollalarca şariat esaslarına göre verilen eğitim sistemini hedef alıyordu. Öyle bir sistem ki, hurafelere, safsatalara ve ezberciliğe dayalıdır; dayakla ve zorbalıkla

yürütülmektedir.

İşte, Kâzım Karabekir, ortaçağ eğitim sisteminin kokuş-

muşluğunu ortaya koyduktan sonra, ülke aydınlarının so-

rumluluğunun, çocuklarımızı bu eğitimden kurtarmak oldu-

ğunu vurgulamaktaydı.

"Hâlâ Bu Mektep"i, Kurtuluş Savaşı'nın önemli ve

"muhafazakâr" olarak bilinen bir ismi tarafından, "savaş çizmelerini çıkarır çıkarmaz, ayağının tozuyla" yazılmış olma-6

sı çok önemliydi. Çünkü, eskiyi yıkan ve Cumhuriyet'in te-

mellerini atan önderlerin, bu ülkeyi her alanda yeniden ya-ratacak insanları yetiştirmek gibi bir amaçları vardı.

Gericilikle mücadelenin yine önem kazandığı günümüz

koşullarında, Kurtuluş Savaşı'nın ünlü komutanı Kâzım Ka-

rabekir'in bu yapıtını, eğitimcilerimize ve çocuklarımıza yeniden sunuyoruz.

Kitapta iki metin bulacaksınız: Birincisi, oyunun günü-

müz Türkçesine aktarılmış biçimi. Türkçeleştirirken, Kâzım Karabekir'in dil kıvamının ve üslubunun korunmasına özen

gösterildi. Bu metin resimlenerek çocuklarımız için hazır-

landı. İkinci metin ise, kitabın sonunda yer alıyor. Belge niteliğinde olduğu için, Osmanlıcadan çevriyazısı yapıldı; ya-zım yanlışları düzeltilmedi.

7

PERDE 1

Perde açılır: Köşeleri örümcekli, ışıksız bir dersane.

Otuz kadar çocuk yerlere oturmuş, bir kısmı renk renk

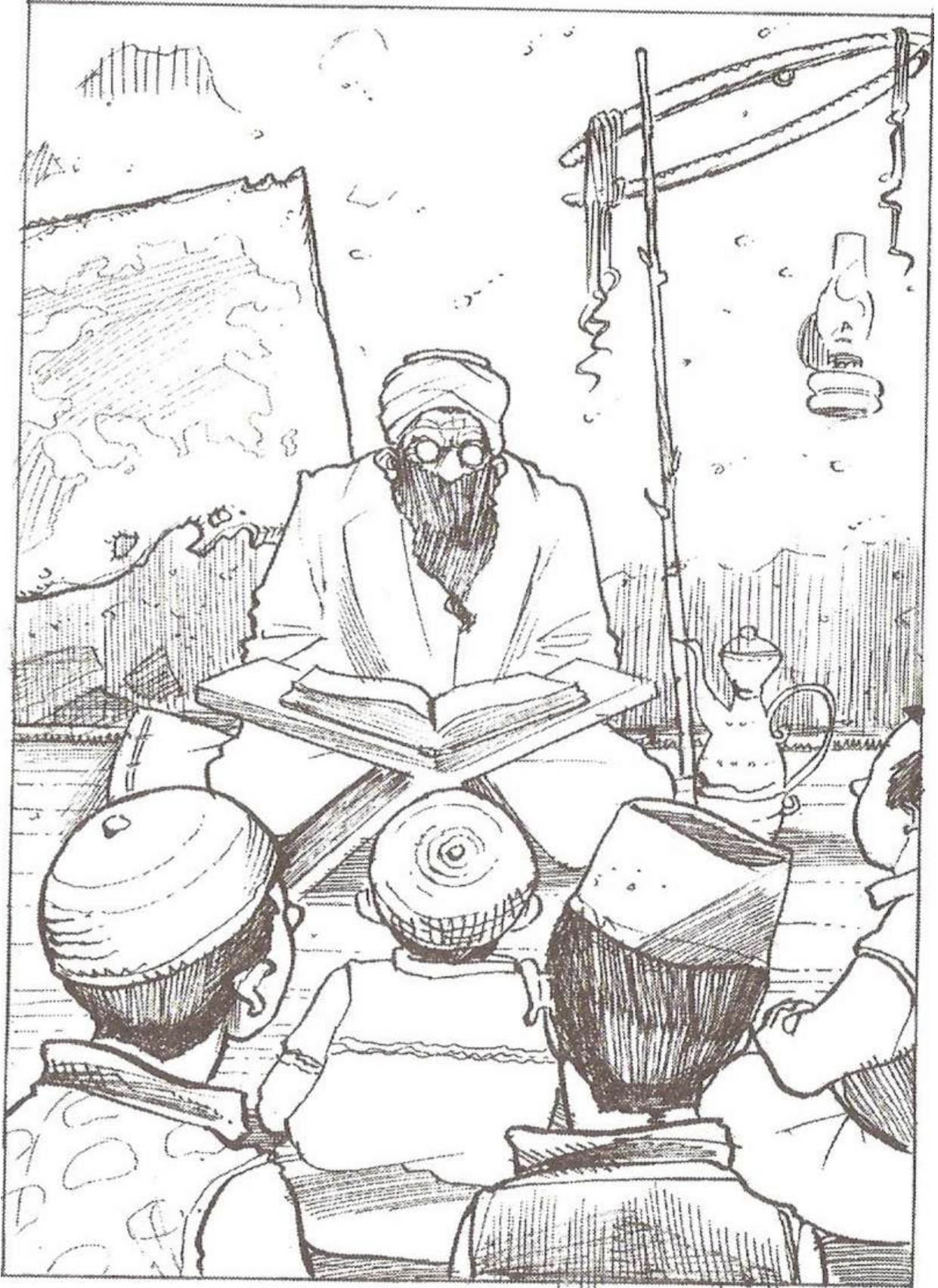
şalvarlar giyinmiş; sol kollarının altından omuzlarına

geçirilmiş basmadan torbalar vardır. Bunların kimi dizüstii, kimi bağdaş kurmuş; önlerinde sıra yerine çekmeceler, yer-lerde minderler; karşılarında

ihthiyar, sarıklı, gözlüklü bir hoca; önde bir rahle. Hoca bağdaş kurmuş oturur. Elinde

kocaman yazma bir mendil, arada bir enfiye çeker. Aksırır, burnunu karıştırır, gırtlığında bir gürültü ile balgam getirir.

Öteye beriye tükürür. Önünde dayalı uzun bir sırık, yanında aptes ibriği durur. Duvarda falaka, altında eğri asılmış bir iki harita görülür. Bir tarafta siyah tahta vardır.

BİRİNCİ MECLİS

Dershanede düzensiz bir gürültü (talebinin sesleri):

"Bir kere bir, bir; bir kere iki, iki; bir kere üç, üç..." vb.

"Bab-ı medd-i tabîî kaçan haîf-i medden sonra sebeb-i med gelirse..." "Ve dahi ihfa 15'tir." "Safe, zâ, sena, cude, şahsen, kad, sema, zağ, zalimen, zeyd, tuka, dum, taliben, fctera..."

"Elif değnek gibi, 'b' börek gibi, 't' ona benzer, 's' ona benzer." vb. "Ve dahi idgam-ı maalgunne.. ve dahi idgam-ı bilâgunne.. Ülâike cie sue" gibi...1

Hoca: (Önünde bir kitap, uyukladıktan sonra) Okuyun

Siiphanেকে'yi... (Talebeler hep bir ağızdan, arkaya öne eğrile doğrula okurlar.)

1 Bu paragrafın ikinci satırından başlayıp sonuna değin devam eden yabancı sözcükler, Kuran okumada kullanılan "tecvit" terimleridir. (M.T.) 11

Hoca: Ha şöyle! (Yine köşelere tükürür ve uyur.)

(Hocanın uyuklamasını fırsat bilen dört beş çocuk dışarı

çıkırlar. Birisi, hocanın karşısında dilini çıkardıktan sonra dışarıya kaçır; sınıfta gülüşmeler.)

Hoca: (Gözleri yumulu) Okuyun ha, okuyun, okuyun.

(Talebelerin her biri ayrı bir makamla okumaya başlar.

İçlerinden birisi ayağa kalkar. Parmağını ağzına götürerek sus işareti verince bütün talebeler birden susar.)

12

(Hoca uyanır, sırıkla en arkadaki bir çocuğa vurur.

Çocukların hepsini birden korkutur.)

Çocuk: Ne vuruyon Hoca Efendi! Ne vuruyon! Ü, ii,

iiii!.. (Arsızca ağlamaya başlar.)

Hoca: Okuyun!

(Talebeler ile Hoca arasında kelime kelime Ebced Suresi okunur. Önce Hoca söyler, talebeler tekrar eder.)

Hoca: Ebced.

Çocuklar: Ebcet. Kapıyı vurdum çat çat!

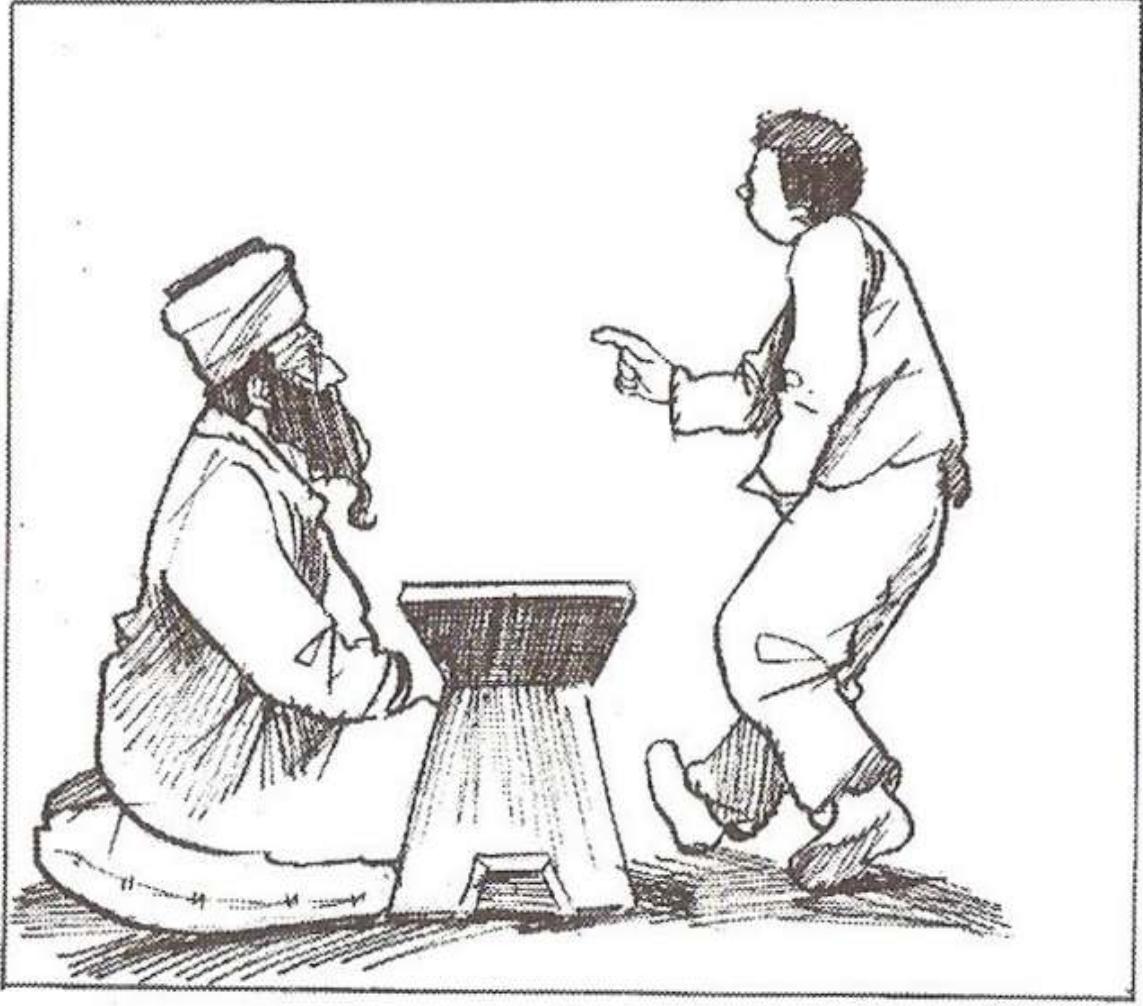
Hoca: Havvez hotti.

Talebeler: Hoca seni yuttu.

Hoca: Kelemen.

Talebeler: Ben Hoca'ya gülemem...

Hoca: Ha şöyle! (Yine uyuklar.)

Bir çocuk: (Gelir, Hoca'nın karşısında ayakları ile tepinerek) Hoca'fendi, Hoca'fendi pek geldi ayak yolum, pek geldi! (Ağlar.)

Hoca: (Uyanarak) Kim geldi ulan, kim geldi?

Talebe: Hoca'fendi, ayak yolum pek geldi.

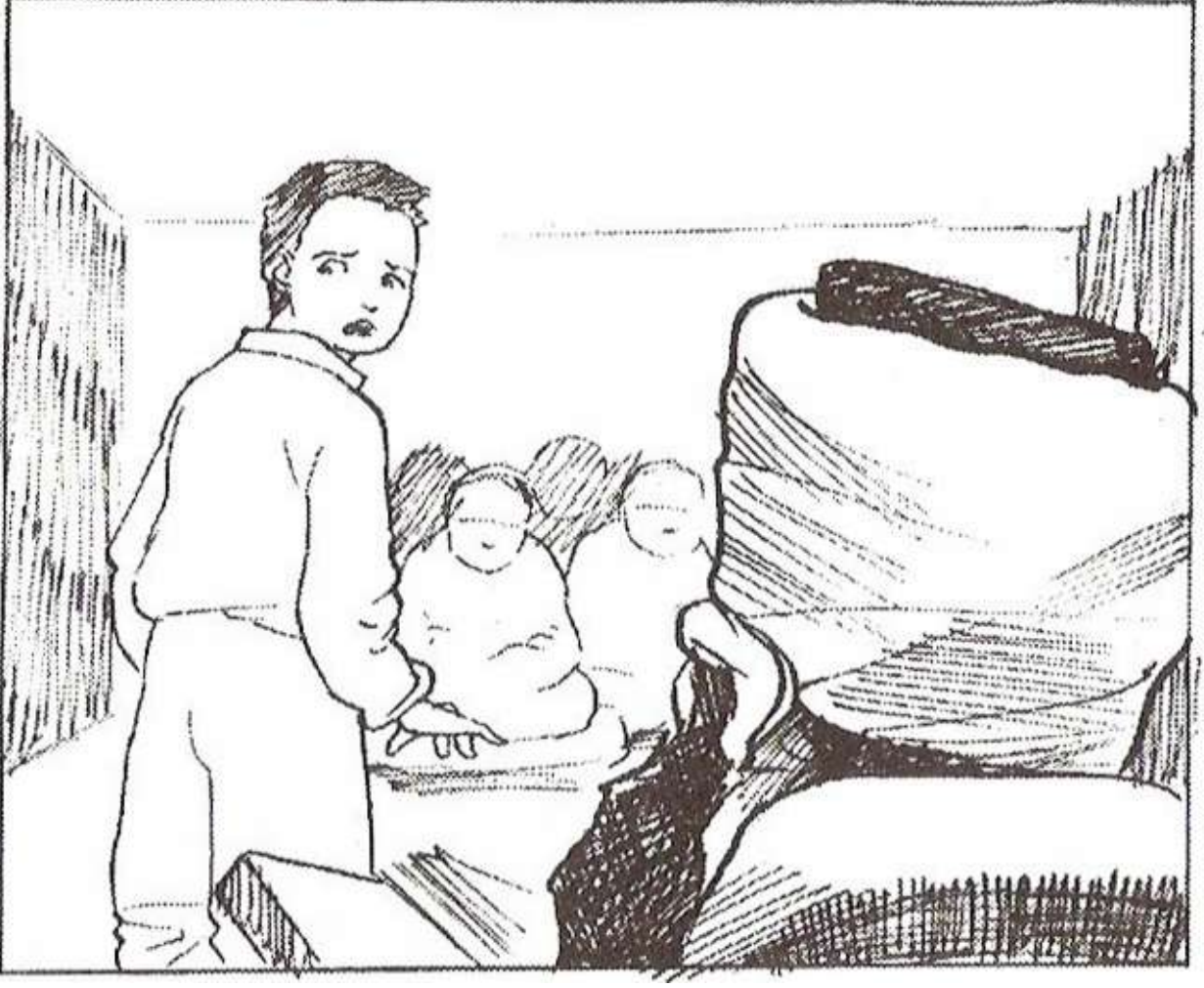

Hoca: Ayakların kırılsın, gitt... (Hoca, parmağını bur-

nuna sokarak pislik çıkarır. Bakar. Fiske ile çocuklara doğru atar. Cebinden tespih, enfiye kutusunu çıkarır; bir enfiye çeker, aksırmaya başlar, aksırdıkça) Estağfur ah, estağfu-rullah! (der. Sonra rahle üzerindeki mendil ile gürültülü bir burun siler.)

(Bu sırada başka bir çocuk feryat ederek gelir.)

Çocuk: Tepti Hoca'fendi, tepti.

Hoca: (Yanıındaki ibrikten su içmeye başlar, sonra) Ne tepti, ne tepti?..

Çocuk: Hoca'fendi, elif okuyorduk; tep tip tiip deyince tepiyordu. (Hüngür hüngür ağlar.)

Hoca: Neresini tepti ulan?

Çocuk: (Kalçasını göstererek) Midemi tepti.

(Hoca, çocuğun gösterdiği yere masaj yaparak)

Hoca: Vah zavallı çocuğun midesi, vah! Çağırın şu

iblis oğlu iblisi buraya!

16

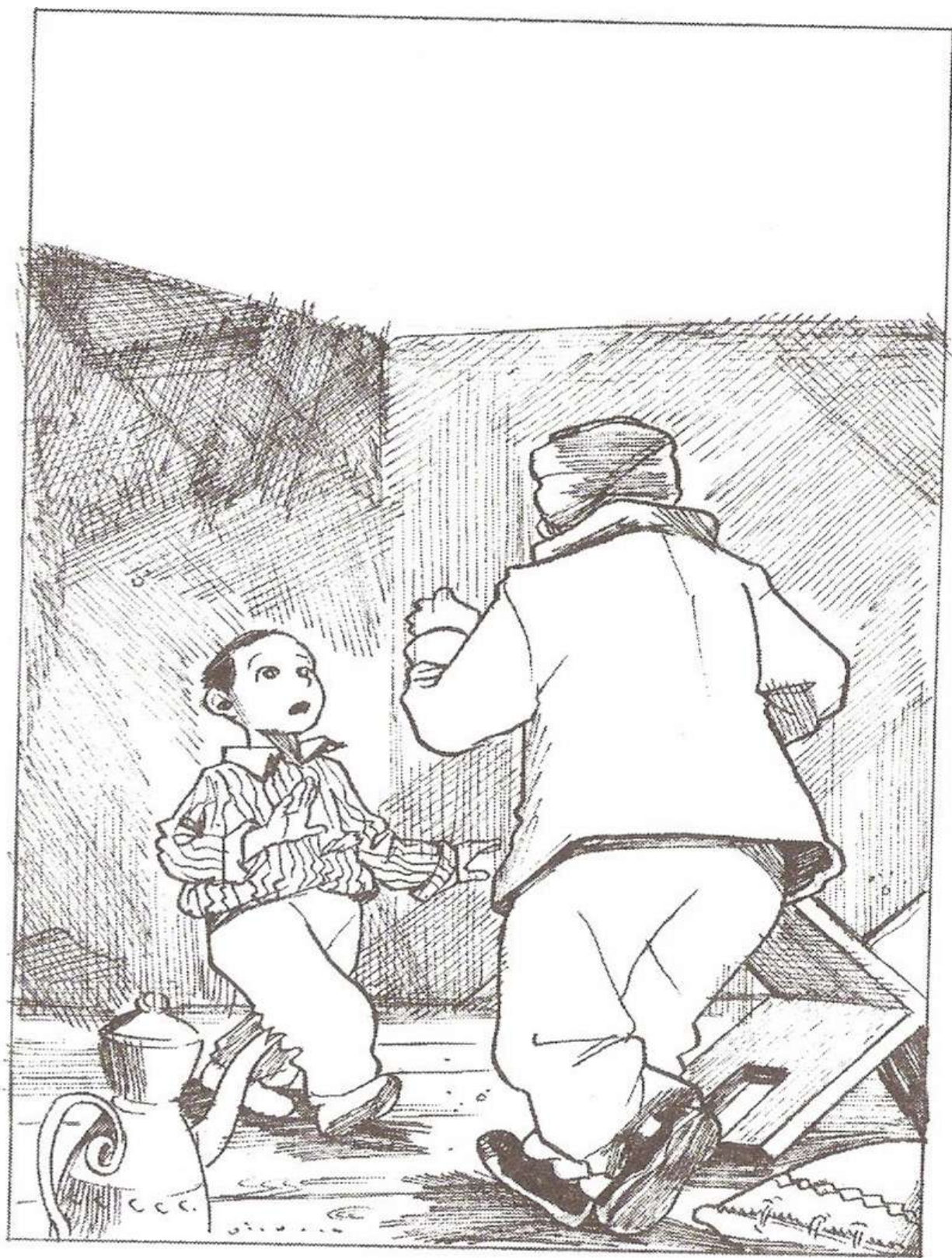
(Ustii başı yırtık, kirli bir çocuk gelir.)

Kirli çocuk: Yalan, Hoca'fendi yalan, valla yalan billâ yalan; bana söğdii, üzerime tükürdii.

(Hoca, gözlüğünün üzerinden gözlerini açarak çocuğun üzerine yürür.)

Hoca: Seni dinsiz, besmelesiz seni! (diye iki kulağına

birden yapışarak yukarı kaldırır. Çocuk feryat edince, sağ kolunu olanca gerginliğiyle açarak bir sille vurur; çocuk ağlayarak düşe kalka yerine gider.)

Hoca: (Şikâyet eden çocuğa) Şeytan oğlu şeytan, sen de iyi bir ayakkabı değilsin, neye söğers tükürürsün ha!..

Falakacılar!.. Getirin falakayı! Yıkın şu domuzu!..

(İri vücutlu iki çocuk falakayı getirir, çocuğu yıkarlar.

Birisi göğsüne oturur; diğeri de ayakları iyice sıkar. Hoca birkaç tane indirir. O sırada kapı vurulur. Hoca telaş ile değneği atar, kapıya koşar.)

Hoca: Buyurun, buyurun efendim.

(Kalfa, çocukları yerlerine oturtturur. Temiz elbiseli iki bey içeri girer.)

İKİNCİ MECLİS

Öncekiler: İki ziyaretçi. Biri kaymakam, diğeri Avrupa'dan yeni gelen bir Türk.

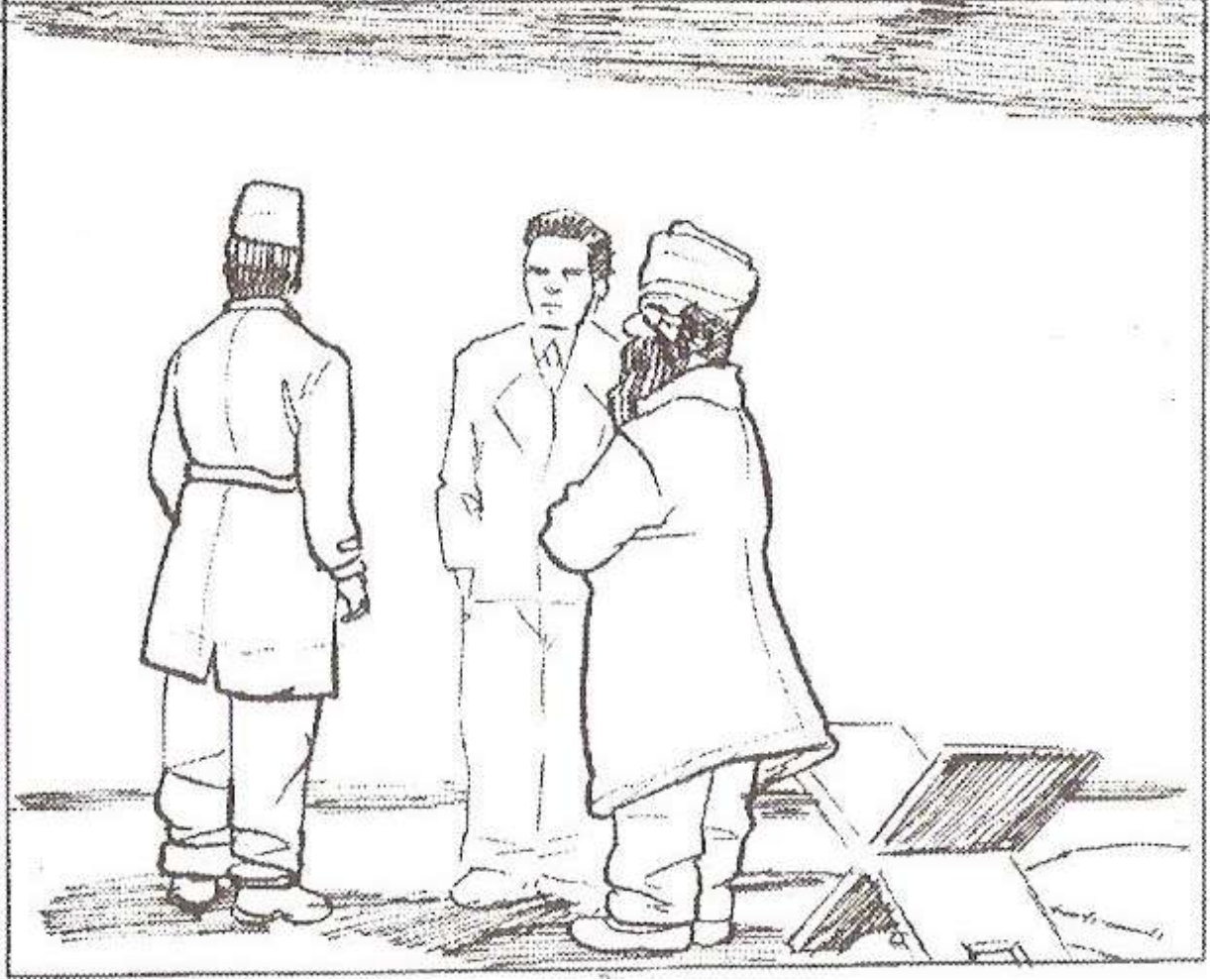
Talebe: (Fısıltı ile) Kaymakam Bey!

Kaymakam: (Ziyaretçiye) Buyurun efendim!

Ziyaretçi: Arz ettiğim gibi efendim, Avrupa'dan geldikten sonra Anadolu'da bir inceleme gezisi yapmak istedim;

özellikle mektepleri görmeye çok ihtiyacım var.

20

Bildiğiniz gibi, bir milletin hayatını ve ilerlemesini

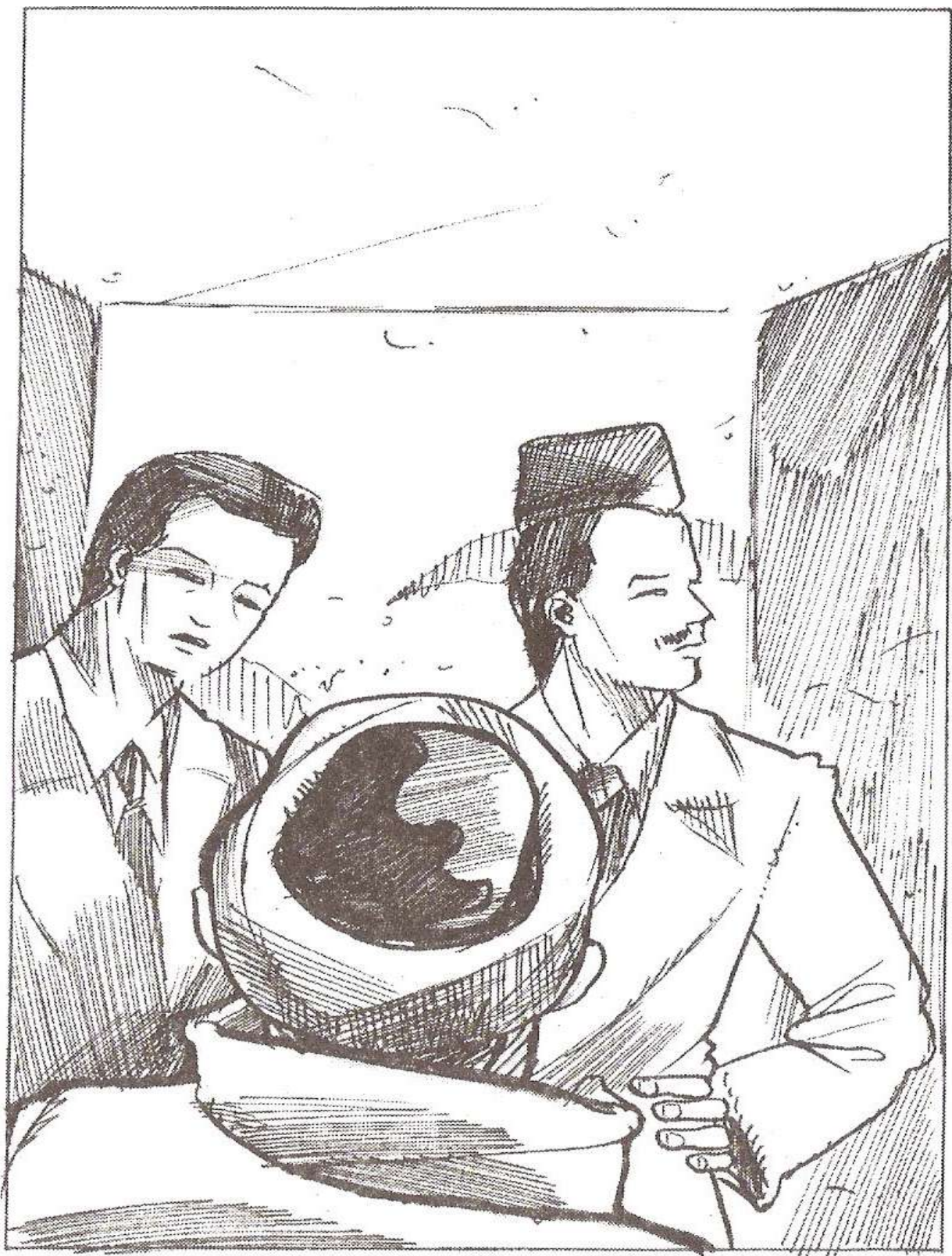
görmeniz için mekteplerini görmek bile yeterlidir.

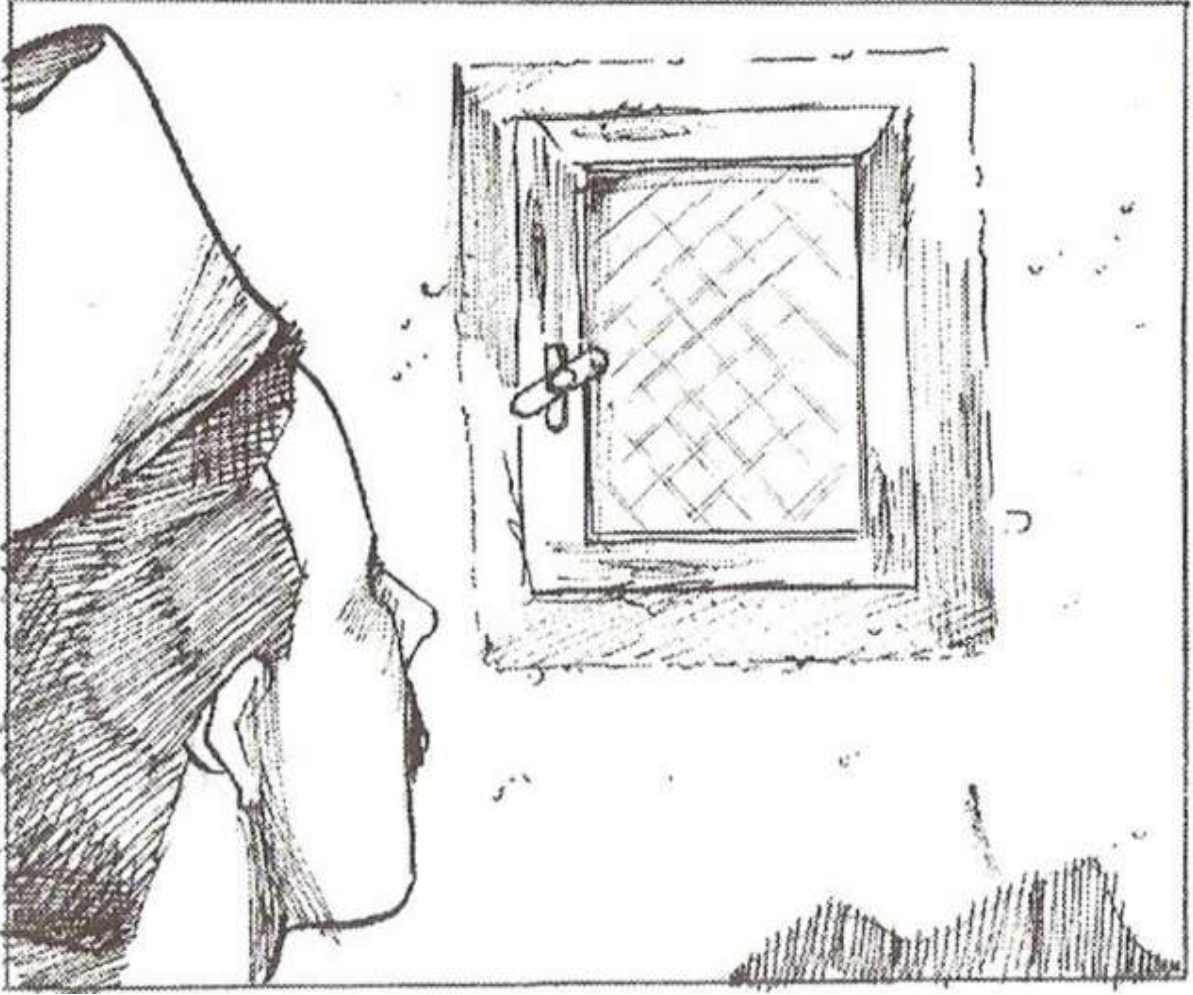
Hoca Efendilerin Frenk dediği adamlar nasıl yaşıyorlar,

mekteplerini nasıl kuruyorlar, çocuklarını nasıl terbiye ediyorlar?.. Herhalde görülmeye pek layık şeylerdir. (Etrafına bakınarak) Mektebin binası pek uygun değil... Ama inşallah Hoca Efendi, çabalarıyla, güzel eğitim ve öğretim yön-temleriyle bu noksanı gidermişlerdir.

Kaymakam: Bildiğiniz gibi efendim, güzel bina bütçe me-

selesi, hemen yapılamıyor. Ahalide büyük bir şevk ve heves yok ki, masraflar mahalli halkın teşebbüs ve yardımları ile gerçekleşsin...

Ziyaretçi: Biliyoruz efendim. Halka bir heves vermek, onlarda şevk uyandırmak yine eğitim meselesi. (Hoca'ya)

Rica ederim Hoca Efendi, hava biraz fazla durgun. Pencereyi açmak mümkün mii?..

Hoca: Beyefendi hazretleri, çocuklar kaçıyor da.

Kaymakam: (Sözünü keserek) Eğitmek kapıyı, pencereyi kapamakla olmaz. Sağlam akıl sağlam vücutta bulunur. Bu-

rada ise vücutlar çürür. (Ziyaretçiye) Beyefendi, bu kazada memuriyetimin ilk haftasındayım. Pek az zamanda eğitim ve

öğretim yöntemlerini uygulatacağımı ümit ederim.

23

Ziyaretçi: Sebepleri pek güzel anlıyorum. Efendim, çabalarınızla hiçbirisi böyle kalmaz... Ümit ederim Beyefendi.

(Hoca'ya) Mümkün müdür Hoca Efendi, biraz çocuklarla konuşsak?

Hoca: Hay hay Beyefendi.

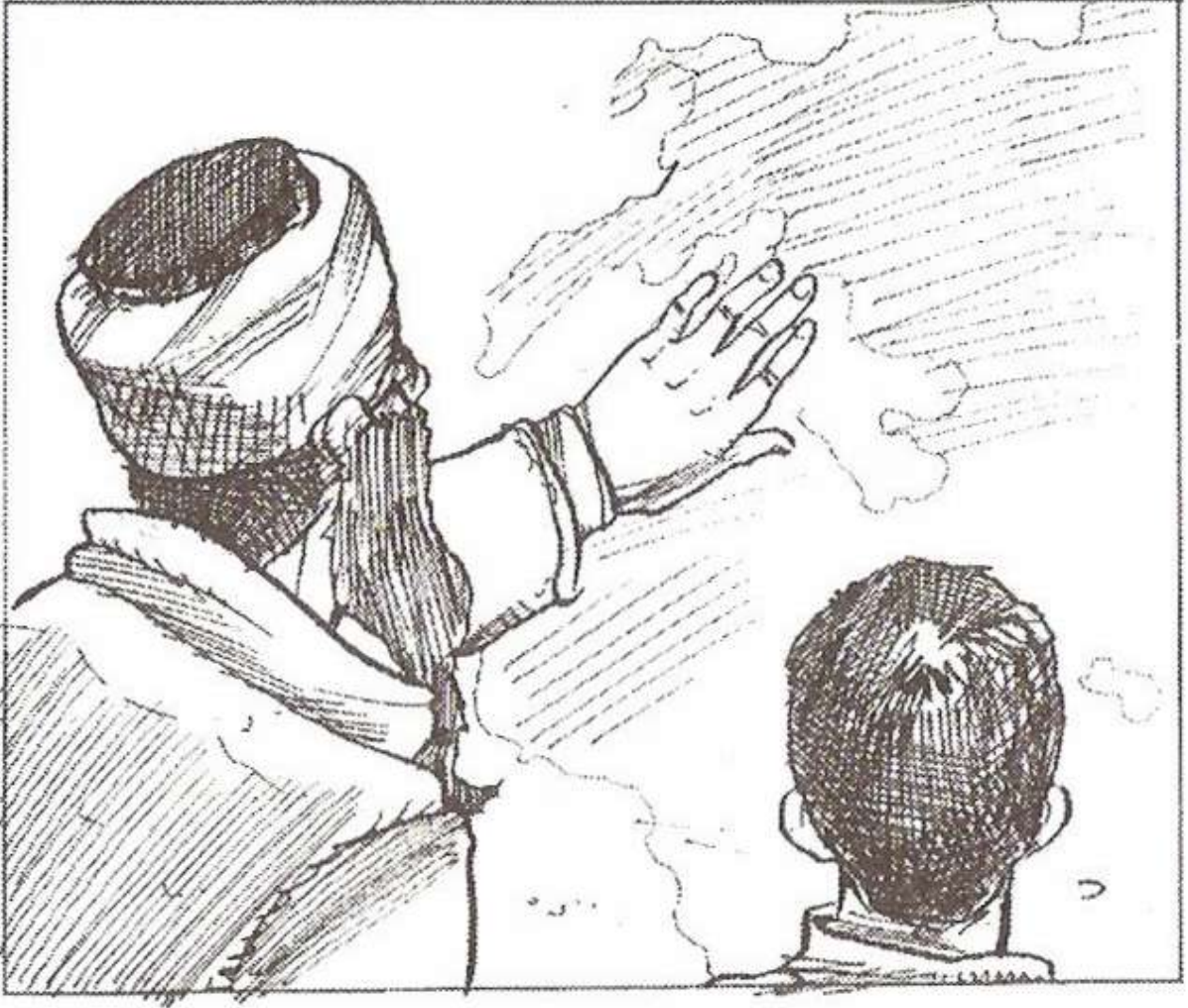
Ziyaretçi: (Hoca'ya) Bu çocuklar derslerinin derecesine göre kaç sınıfa ayrılıyor efendim?

Hoca: (Epey araştırıp hesap filan ettikten sonra öteye beriye dönerek) E hani bunlar büyükler, onlar da küçükler...

Şunlar da ortası.

Kaymakam: Peki, bizim vatanımız neresi?

Talebe: Efendim, benim vatanım Sarıkamış'ın köyü.

Ziyaretçi: (Kaymakama) Bu çocuklar harita filan görmediler mi acaba?

Hoca: Gördüler Beyefendi hazretleri. Nehirleri, şehirleri istediğinizden âlâ sayarlar. (Çocuğa, Avrupa haritasını göstererek) Söyle, bu harita ne haritasıdır Mutullah?

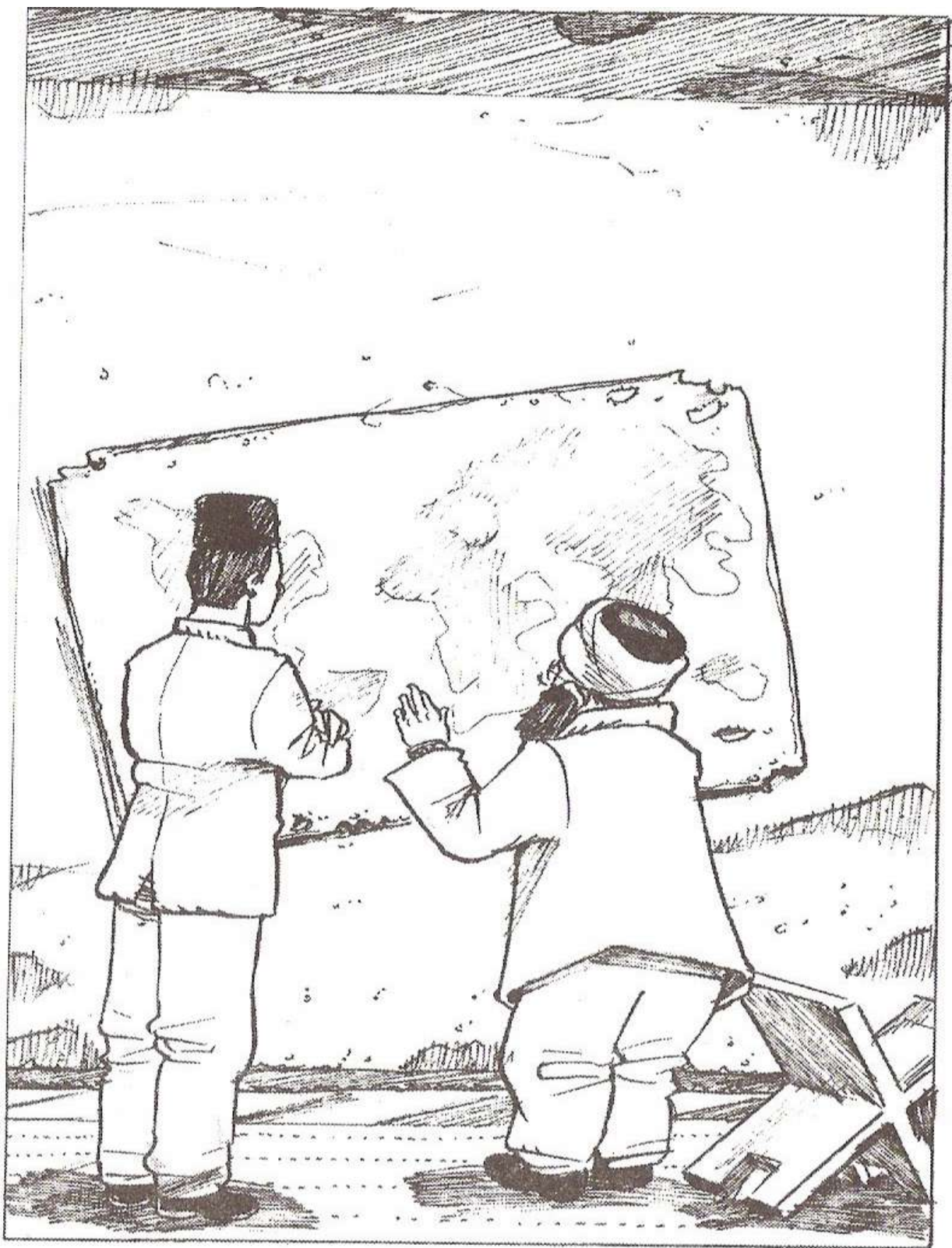
Liitfullah: (Haritaya gider, Hoca ile birlikte ararlar.) İşte Avrupa haritası.

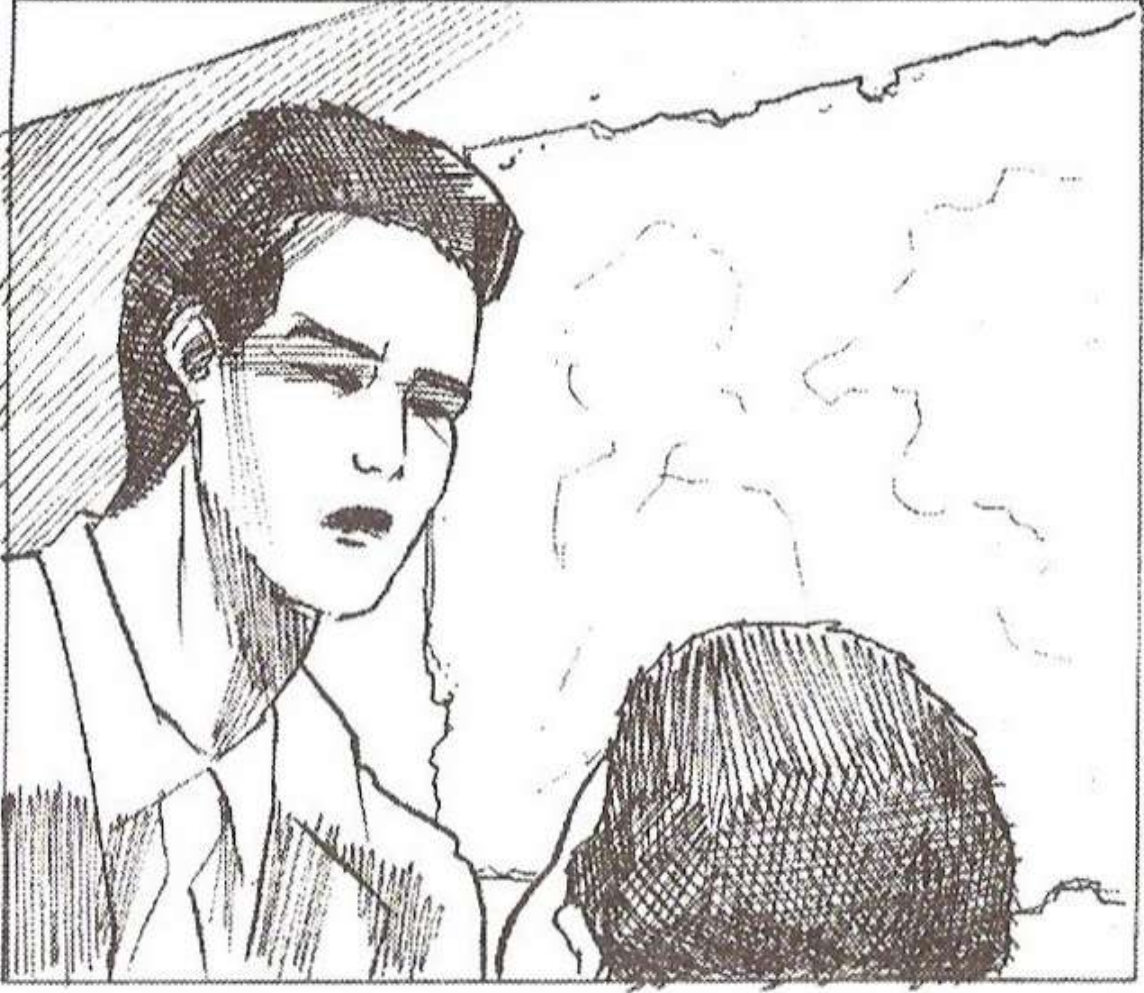
Kaymakam: Peki, bize Tuna nehrini gösterebilir misiniz?

(Hoca, elini ovuşturur. Çocukla birlikte ararlar.)

Çocuk: Ah işte!

25

Ziyaretçi: Pekâlâ bu nehre aşağıdan, yukarıdan hangi sular dökülüyor?

(Lütfullah düşünür.)

Kaymakam: Beyefendinin sorusunu anlamadın mı oğlum? Peki, suların adını söyleme; kendilerini göster.

Lütfullah: (Gösterir.) Ahan bu Diyade, öbürü Bah, ahan da biri.

Kaymakam: Peki, aşağıdan dökülenleri de söyle.

Lütfullah: (Düşünür.)

Kaymakam: Oğlum ne düşünüyorsun? Söylesene ne bakıyorsun.

Lütfullah: Efendim, yukardan aşağıya su akar, fakat aşağıdan yukarıya nasıl akar, onu düşünüyorum.

Kaymakam: Küçük bir soru daha: Dünyamız ne şekildedir?

Lütfullah: Dağlıktır efendim, ucu bucağı yok.

Diğer bir çocuk: (Fırlar.) Dört bir etrafı denizdir. Ay ile Güneş bu denizden doğar, bu denize batar. Gece gündüz

de böyle olur.

Üçüncü bir çocuk: Efendim, bize Erzurum Nümune

Mektebinde hoca, dünya yuvarlak diye okuttu. O hoca, sarıklı değildi; günaha girerdi.

Ziyaretçi: Niçin günaha girerdi yavrum?

Çocuk: Bir gün Ay Gün tutulmasını anlattı da, bunlardan

korkulmaz dedi. Hem efendim, Ay ve Günü cehennemdeki zebaniler, kara yüzlü ifritler ateşten kısıkaçlarla tutarlarmış.

Geçen gün Ay Gün tutuldu da, hep dam başına çıktık. Ba-

bam, zebanileri korkutmak için tam yedi defa tüfek attı. Bizim Hoca Efendi ile İmam Efendi minareye çıktılar. Ezan

okudular. Salavat getirdiler. Efendim, hiç Ay Gün tutulur da, korkulmaz mı? Sonra Allah, insanı hışım taşlarına çarpar.

28

Ziyaretçi: (Kaymakama) Arz ettiğim gibi anlaşılıyor

efendim. (Hocaya) Bu yavrular ne okuyorlar Hoca Efendi?

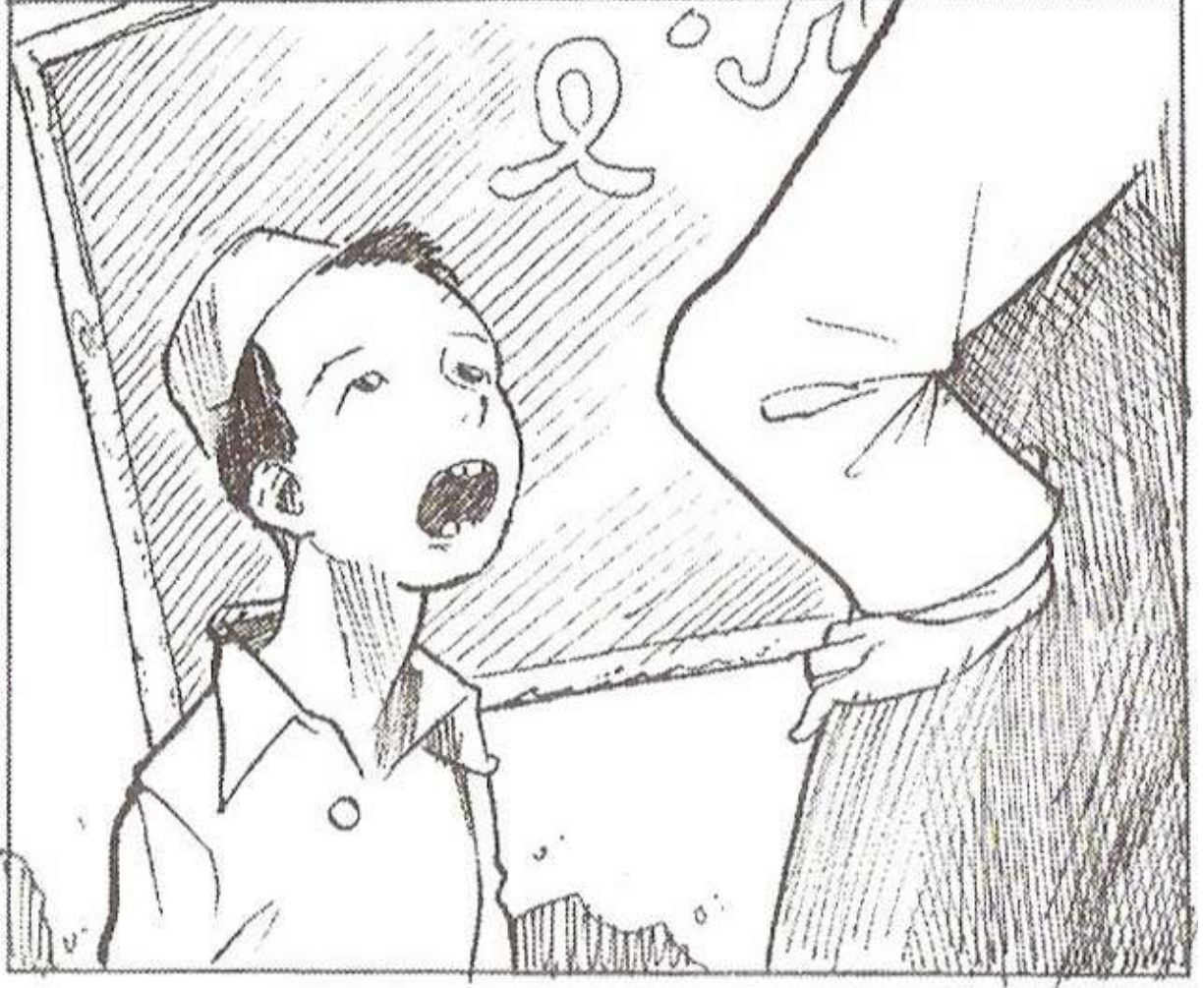
Hoca: Hesap, coğrafya, kıraat,2 tevcid,3 ilmihal.4

Ziyaretçi: Demek coğrafya dersleri de görüyorlar.

Hoca: Ya Beyefendi, ya! İtalya'yı, Fransa'yı, paytahtlarını5 hep sayarlar.

2 Kıraat: Okuma, ibare sökme; düzgün ve sürekli okuma. (M.T.) 3 "Tevcid": Böyle bir sözcük yoktur. "Kur'an'ı okuma kurallarını anlatan kitap" anlamına gelen "tecvit" sözcüğü, hocaya böyle söylenilerek onun bilgisizliği ortaya konuluyor. (M.T.)

4 İlmihal: Din kurallarını öğretmek için yazılmış kitap. (M.T.) 5 Payitaht (pay-taht): Saltanat merkezi; başkent. (M.T.)

Ziyaretçi: (Kaymakama) Once küçükleri mi görelim?

Kaymakam: Hay hay, buyurun Beyefendi.

Ziyaretçi: (İşaretle) Siz küçüksünüz yavrum. (Küçük bir çocuk gelir.) Ne okuyorsunuz yavrum?

Çocuk: Elifbe.6

Ziyaretçi: Peki efendim, kitabınızı getiriniz de okuyunuz.

6 Elifbe (elifba): Alfabe, Arap harf düzenindeki ilk iki harfin seslendi-rilişi, Arap harflerinin seslerini ve okunmasını öğreten kitap. (M.T.) 30

Hoca: (Atılarak) Kitaba ne hacet, hepsini ezbere su gibi okurlar. Oku ulan.

Çocuk: (Okur.) "Elif" değnek gibi, "be" tekne gibi, "te"

ona benzer, "cim" karnı yarık, "ha" ona benzer, "dal" dibek gibi, "zal" ona benzer, "re" çengel gibi, "zel" ona benzer, "s"

üç dişli, "şın" ona benzer, "sad" badem gözlü, "dad" ona benzer, "ti" tavşan kulaklı, "zı" ona benzer, "ayn" ağzı açık,

"gayn" ona benzer, "fe" kuzu başlı, "kaf" koyun başlı, "kef"

kiran gibi, "le" orak gibi, "mim" çomak gibi, "nun" çanak gibi, "hemze" bir gözlü, "he" iki gözlü, "lâ" yanmış bacağı-

nı bacağı üzerine atmış, "ye" Hoca Efendi yemiş.

Ziyaretçi: (Alaycı) Aferin Hoca Efendi, aferin.

31

Hoca: (Neşeyle) Ötekini de oku ulan.

Çocuk: Eli kese ev, eli kise iy, eli kütür üv e,i,ü

Be kese be, be kise bi, be kütürüi bü be, bi, bü

Se kese se, se kise si...

Hoca: (Hiddetle) Se kese se, se kise si, se kesti sü.

Ziyaretçi: Kâfi yavrum, kâfi. (Hocaya) Harfleri tanıyorlar mı bari?

Hoca: Su gibi okuyorlar Beyefendi, su.

Kaymakam: (Yazı tahtasındaki "cim" harfini göstererek) Bu ne yavrum?

Çocuk: Dibek gibi.

Kaymakam: Kâfi yavrum, kâfi. (Hocaya) Hesaptan neler gördüler?

Hoca: Kara cümleyi bitirdiler, tarhı da okudular.

Ziyaretçi: Siz gelir misiniz yavrum? Sabahleyin evden çıkarken cepte bir gümüş beşlik vardı, düştü, ne kaldı?

(Talebe düşünür.)

Kaymakam: Ne kaldı yavrum? Bu da, bu da zor bir şey mi?

Çocuk: (Yine düşünür.) Cebimin deliği kaldı.

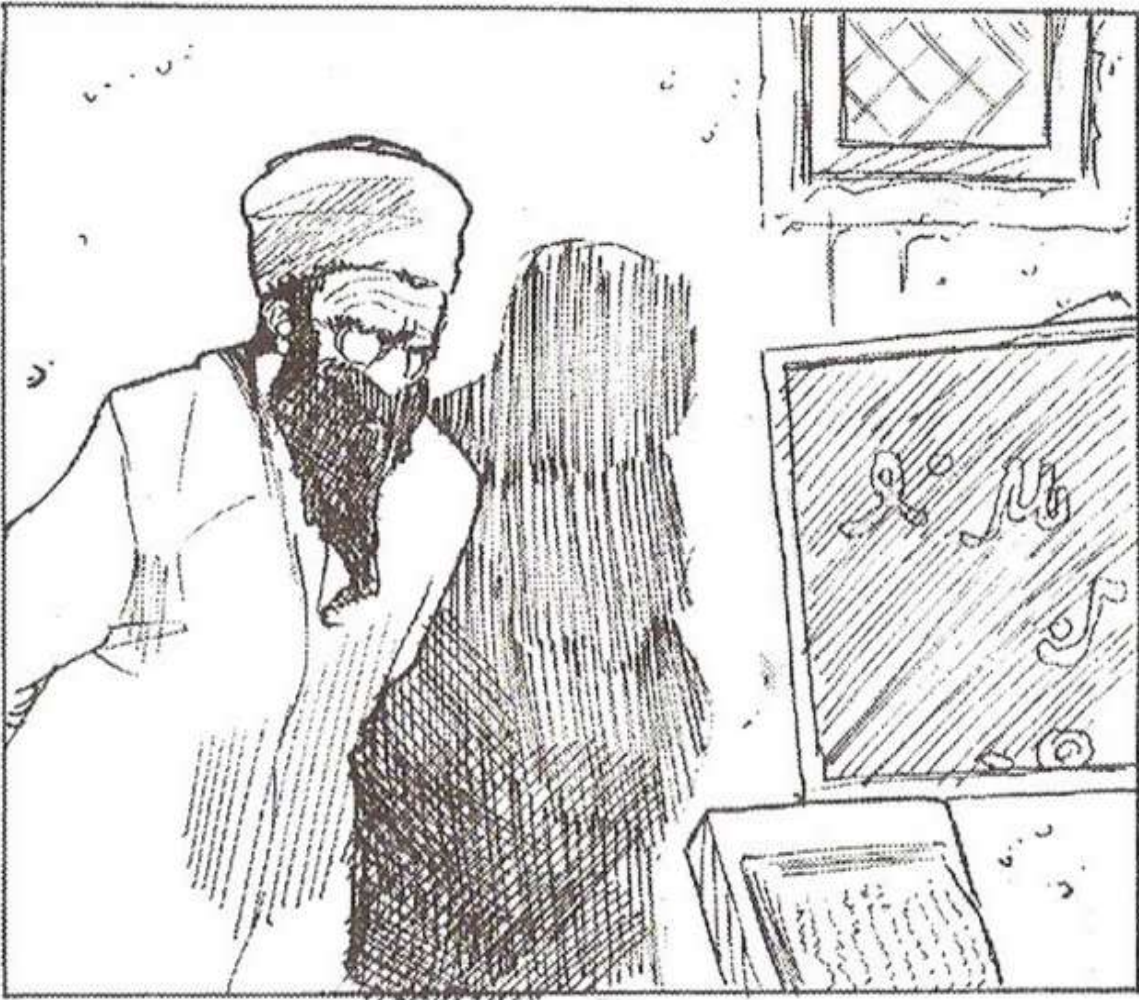
Ziyaretçi: Siz sorunuz Hoca Efendi.

Hoca: (Sorar.) Tarh neye derler?

Çocuk: (Sallanarak) İki adetten matruhu, matruhunminh-
ten çıkarmaya tarh7 derler.

7 Matruh: (matematikte) çıkartılan, matruhunminh: eksilen, tarh: çıkarma, bölme. (M.T.)

34

Hoca: Çıkan adede ne derler?

Çocuk: Hasıl-1 cem8 derler, (başını sallayarak) hasıl-1
tarh9 derler.

Hoca: Okuyun hep birden, tarh neye derler?

Talebe: Radyallahii a'na ve a'naküm bismillahirrahmanir-
rahiym. Yeni adetten matruhu, matruhunminhten çıkarmaya
tarh derler.

Hoca: Çıkan adede ne derler? Çabuk söyleyin!

Bütün talebe: Çıkan adede hasıl-1 tarh derler.

Hoca: (Kaymakama memnuniyetle) Su gibi okuyorlar
Beyefendi hazretleri, su gibi. Doğrusu ya, bizim çocuklar
çok çalışırlar.

Kaymakam: Pekâlâ, pekâlâ.

8 Hasılı cem: (mat.) toplam. (M.T.)

9 Hasılı tarh: (mat.) kalan. (M.T.)

Hoca: Beyefendiler bu yıl eşya kitabı da okudular. On-
dan da sorunuz. Görün, satır satır bellettim.

Kaymakam: Ya! Coğrafya dersleri de böyle mi?

Hoca: Dedik ya, paytahtları cayır cayır sayarlar. Oğlum
Mutullah say paytahtları...

Lütfullah: (Ezber okur) Fransa'nın paytahtı Paris, Al-
manya'nın pay tahtı Berlin, İtalya'nın paytahtı Roma, Dev-
let-i Osmaniye'nin paytahtı ise İstanbul'dur efendim.

Kaymakam: Peki, bizim hükümetimiz olan Türkiye Cumhuriyeti'nin merkezini de söyleyebilir misiniz?

Talebe: (Tekrar payitahtları sayar.)

36

Kaymakam: Hükümetimizin merkezi?

Talebe: Ha anladım! Devlet-i Aliye-yi Osmaniye'nin paytahtı İstanbul'dur efendim.

Ziyaretçi: Evvelce öyle idi. Fakat İstanbul hükümeti bugün ölmüş, tarihe karışmıştır. Ya şimdi, Türkiye'mizin merkezi neresidir?

Kaymakam: Payitaht ne demektir yavrum?

(Çocuk düşünür.)

Hoca: (İçini çekerek) Jboğru efendim, doğru. Cenabı Hak günahlarımızı affetsin. Ne günlere kaldık!

37

Ziyaretçi: (Eseflenerek, başını sallayarak) Pek doğru Ho-

ca Efendi, pek doğru! Yirminci asırda zavallı milletimiz, zavallı mekteplerimiz, zavallı Türk yavruları... Çocuk, etrafındaki tabii hadiseleri devlerin, zebanilerin yaptığına inanıyor.

(Monlaya)10 Mektebin yemekhanesi nerede Hoca Efendi?

Hoca: Burası Beyefendi hazretleri. Burada hem okurlar

hem yerler. Evi uzak olanlar burada yer. Yakın olanlar ev-

lerine giderler.

Ziyaretçi: Âlâ.

Hoca: (Saate bakar, sayar.) Çocuklar azat, azat! Yemeğe.

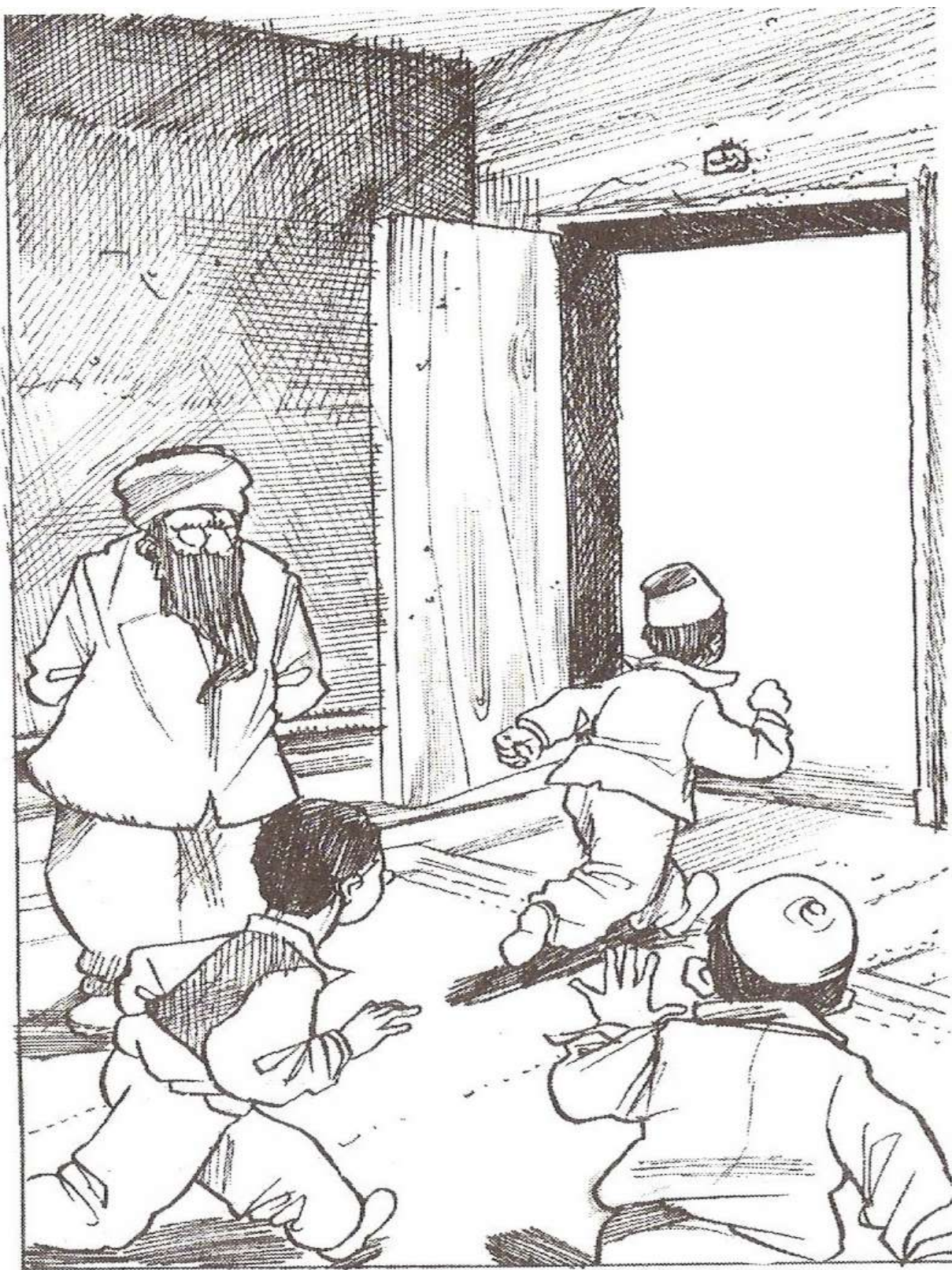
(Çocukların bazıları çıkarlar, bazıları gürültü ile kısım

kısım ayrılır.)

Bir çocuk: Ula gel! Anam helva pişirmiş. Gel otur, yi-

yelim. (Çocuk oturur. Yerler.)

10 Monla: Molla, büyük kadı, medrese öğrencisi, büyük bilgin. (Yazar, Hoca ile alav ediyor. -M.T.)

ÜÇÜNCÜ MECLİS

Öncekiler, 15 kadar çocuk.

Kaymakam: Hoca Efendi, pek sade yiyorlar.

Hoca: Yok Beyefendi, yok. Sade yağın yüzünü gördükleri yok...

Kaymakam: Yani pek hafif yiyorlar demek istedim.

Hoca: Ha! O başka. Ne yapsınlar? Allah ne verdi ise onu yiyorlar.

Ziyaretçi: Eđer her vakit böyle yiyorlarsa, gerekli kaloriyi alamıyorlar demektir.

Hoca: Beyefendi, o sizin kalori malori dediđiniz yemekleri bizler piřirmeyiz.

40

Ziyaretçi: Hoca Efendi, müsaade buyrulır mu? Bir şeyi merak ettim. Demin coğrafya sorduğumuz çocuğun adı ne idi?

Hoca: Hangisi? Ŗu irice boylu Mutullah mı?

Ziyaretçi: Bunun aslı Lütfullah olmasın!

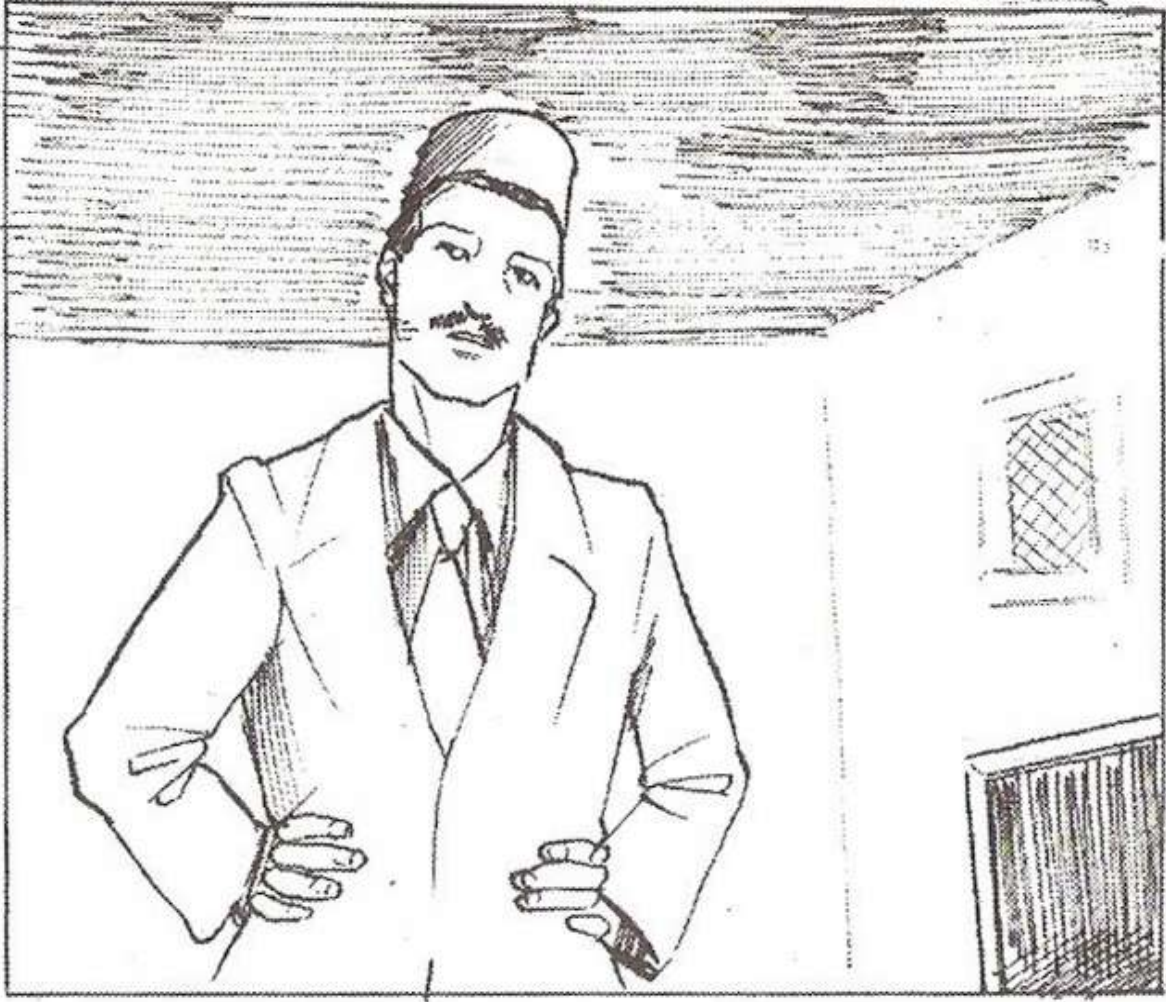
Hoca: Beyefendi, köylüler böyle söylüyorlar. Aslı nesli kim anlar, işimiz yok da bunu mu düşüneceğiz?

Ziyaretçi: Canım Hoca Efendi, evlerinde yanlış söylese-
ler çok görülmez. Fakat, bir mektep hocası yanlış söylemeli mi?

Hoca: Efendi hazretleri, ister eğri söyle, ister doğru. Kim anlayacak köylük yerde? Başına bir sarık sardın mı evliya

olursun. Biz de onların sayesinde geçinip duruyoruz. Hem

Efendi hazretleri, öyle sürüye böyle çobanı çok bile...

Kaymakam: Hoca Efendi, bu memleket halkını hep böyle mi kalacak sanıyorsunuz? Felaketler İsrail suru11 gibi kulağıımıza geliyor.

Hoca: Doğru, doğru. Kıyamet alametleri, ahir zaman...

Kaymakam: En önemli şeyi unuttuk... Biraz da dinden konuşalım. Müsaade buyrulsaydı, çocukların dini duygularını da anlamış olurduk. Özellikle Hoca Efendi, bu

mesleğın erbabıdır.

Ziyaretçi: Hay hay, ben de merak ettim.

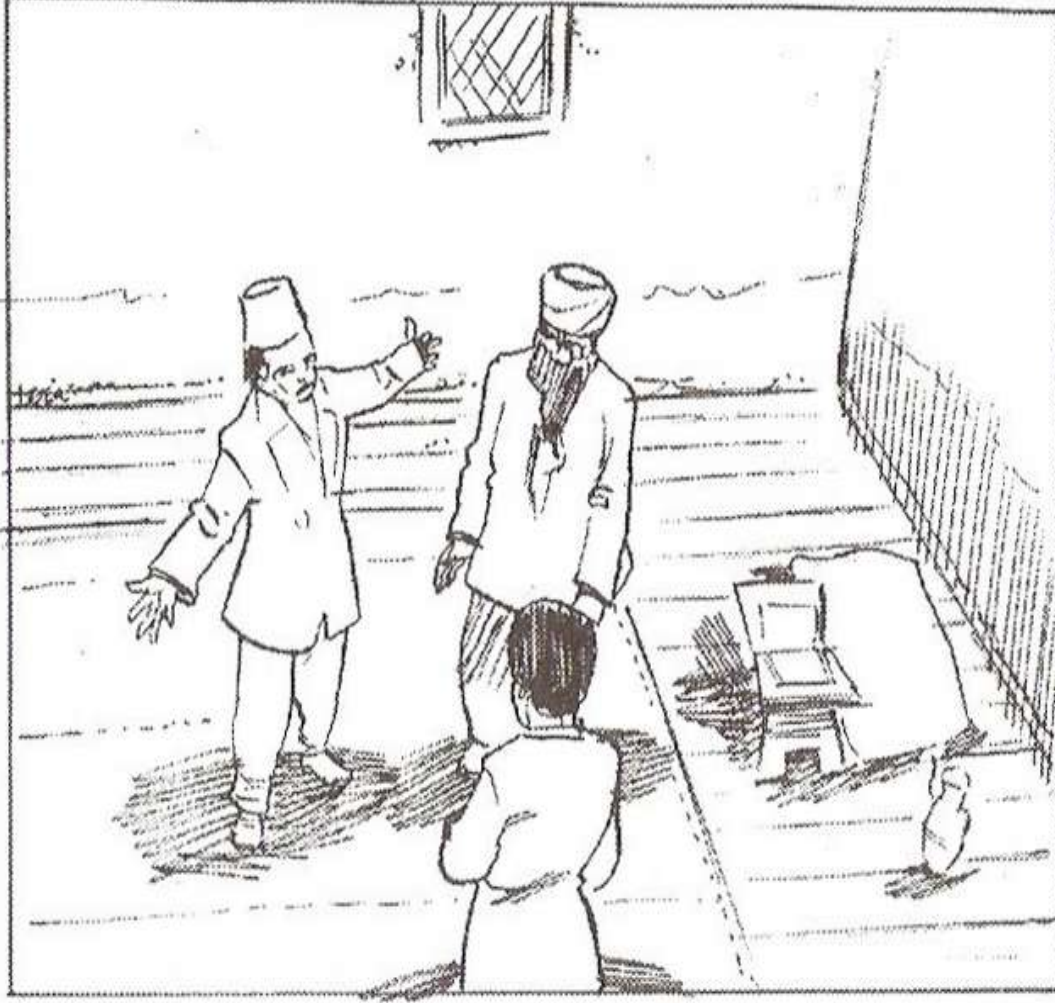
Kaymakam: Sorunuz.

Hoca: İrbaham.

Ziyaretçi: Hoca Efendi, bu İrbaham'ın adı da İbrahim

Efendi olacak.

11 İsrâfîl sur'u: İslam inanışına göre, dört büyük melekten biri olan İsrâfîl'in kıyamet gününü bildirmek üzere öttürdüğü boru, bu bo-rudan çıkan ses.
(M.T.)

Hoca: Farz neye derler?

İbrahim: Radiallahüteâlâ¹² ... Delil-i kat'i¹³ ile sabit

olan nesneye farz derler.

Hoca: Vacib neye derler?

İbrahim: Delil-i zanni¹⁴ ile sabit olan nesneye vacib

derler.

Kaymakam: Bunlar yalnız ezber okuyorlar, hiçbir şeyden

haberleri yok.

Hoca: Bülbül gibi söylüyorlar. atır atır cevap veriyorlar. Ya Beyefendi! (Talebeye) Oku da görsünler.

12 Radiallahteal: Yüce Tanrı razı olsun... (M.T.)

13 Delili kat'i: Kesin delil. (M.T.)

14 Delili zanni: Kesin olmayan, sanıya dayalı delil. (M.T.) 43

İbrahim: (Sallanarak) Ve dahi sıfatı zatiye 6'dır. Vcd,

kıdem, beka, vahdaniyet-i muhalefetallahü'l havadis-ı kıya-mı benefse
vücutvar olmak, kıdemi evveli olmamak, beka-

yı ahır... (Derken kaymakam, sözünü keserek)

Kaymakam: Pekâlâ yavrum, Cenabı Hakkın evveli var
mıdır?

İbrahim: (Düşünür.)

Kaymakam: Oğlum, şimdi "kıdem-i evveli15 olmamak"
demedin mi?

Ziyaretçi: Hâlâ bu mektep...

Kaymakam: Evet, hâlâ bu mektep... Yazıklar olsun ki

hâlâ yaşıyor. Fakat şurasını da ilave etmeliyiz ki; sıralar üzerine oturulan
mekteplerimiz de vardır. Memlekete be-den eğitimi, bolluk bereket, çocuğun
yaşına uygun el

15 Kıdemi evvel: (Burada) Tann'dan önce bir şeyin olmaması. (M.T.) 44

işleri girmezse, öğretim yöntemleri ne kadar uygulamalı

olursa olsun çocuklarımız, bir Türk çocuğundaki doğuştan

gelen yeteneği gösteremezler.

Keser, testere, kazma, kürek, çekiç, örs kullanamayan kol-

lara hâkim olan zekâ beceriksizdir. Türk, kâinatın en yete-nekli bir varlığıdır.
Türkün zekâsı, Türkün dehası sınırsız-dır. Fakat elverir ki gelişmiş ülkelerin
yeniliklerini vakit ge-

çirmeden alalım. Yüksek yaratılmış olan bu yavrucukları

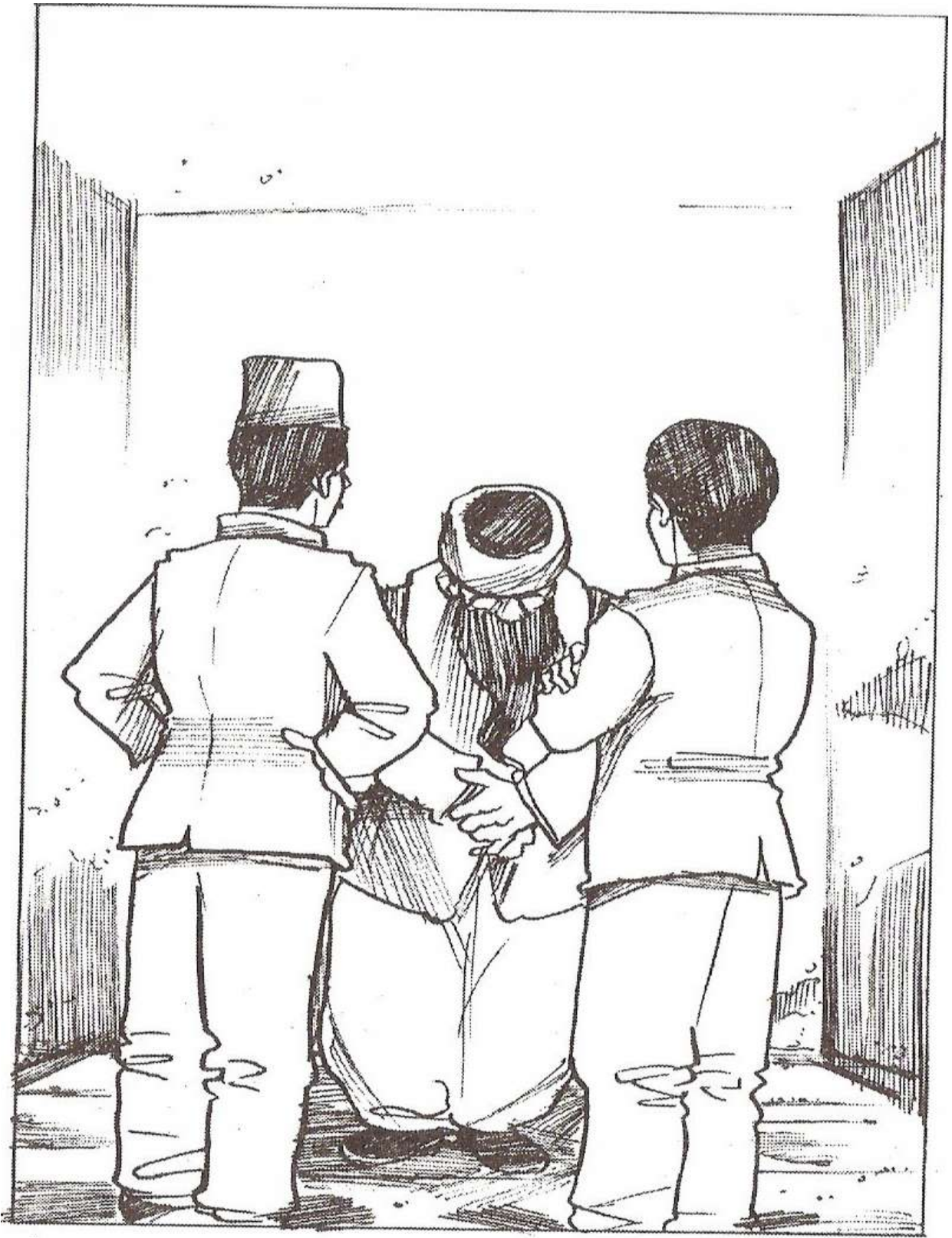
beceriksiz bir vücut olarak yetiştirmekten kurtaralım.

Beyefendi, gelişiniz mektebimize kurtuluş getirdi. Kazamız çocuklarını, bu öldürücü eğitimden kurtardı. Rica ederim ülkemizin böyle bilgi ışığından mahrum köşelerini geziniz. Milletin dertlerini, gazetenizle milletin kulağına bağırınız. Türkün uyanış ve kurtuluş hareketine zekâ ve tedbiri-mizle hız vermek her aydının borcudur. (Hoca'ya hitaben)

Haydi Hoca Efendi, mektebiniz paydos!.. Çocukları al da gel. Her şeyden önce yeni mektepleri görelim.

Hoca: (Kederli) Haydi, çocuklar gidelim.

(Derken perde iner.)

H Â L Â B U M E K T E P

Ç o c u k t e m s i l i

Muharriri K Â Z I M K A R A B E K İ R P A Ş A

P E R D E 1

Perde açılır: Köşeleri öriimcekli, ziyasız bir d e r s h a n e , oluz k a d a r ç o c u k y e r l e r e o t u r m u ş , bir kısmı renk renk ş a l v a r l a r g i y i n m i ş , sol k o l l a r ı n ı n a l t ı n d a n o m u z l a r ı n a g e ç i r i l m i ş b a s m a d a n t o r b a l a r v a r d ı r . B u n l a r ı n k i m i d i z ü s t ü , kimi b a ğ d a ş k u r m u ş , ö n l e r i n d e s ı r a y e r i n e ç e k m e c e l e r , y e r l e r d e m i n d e r l e r ; k a r ş ı l a r ı n d a i h t i y a r , sarıklı, g ö z l ü k l ü b i r h o c a ; ö n d e b i r r a h l e ; h o c a b a ğ d a ş k u r m u ş o t u r u r . E l i n d e k o c a m a n y a z m a b i r m e n d i l , v a k i t v a k i t e n f i y e ç e k e r . A k s ı r ı r , b u r n u n u k a r ı ş t ı r ı r , g ı r t l a ğ ı n d a b i r g ü r ü l t ü i l e b a l g a m g e t i r i r .

Ö t e y e b e r i y e t ü k ü r ü r , ö n ü n d e d a y a l ı u z u n b i r s ı r ı k , y a n ı n d a a b d e s t i b r i ğ i d u r u r . D u v a r d a F a l a k a , a l t ı n d a e ğ r i a s ı l m ı ş b i r i k i h a r i t a g ö r ü l ü r . B i r t a r a f t a s i y a h t a h t a v a r d ı r .

B İ R İ N C İ M E C L İ S

D e r s h a n e d e i n t i z a m s ı z b i r g ü r ü l t ü (t a l e b i n i n s e s l e r i) B i r k e r e b i r b i r ; b i r k e r e i k i i k i ; b i r k e r e ü ç , ü ç ; i l h . . B a b - ı m e d d - i t a b i î k a ç a n h a r f - i n ı e d d e n s o n r a s e b e b - i m e d g e l i r s e . . . V e d a h i i h f a 15'dir. "Safe, zâ, senâ, c û d e , ş a h s e n , k a d , s e m a , z a ğ , z a l i m e n , z e y d , t u k a , d u m , t a l i b e n , f e t e r a . E l i f d e ğ n e k g i b i , (b) b ö r e k g i b i , (t) o n a b e n z e r , (s) o n a b e n z e r i l h . . V e d a h i i d g a m - ı m a a l g u n n e . . v e d a h i i d g a m - ı b i l â g u n n e . . Ü l â i k e c i e s u e g i b i . .

Hoca- (Ö n ü n d e b i r k i t a p u y u k l a d ı k t a n s o n r a) O k u y u n s ü p h a n e k e y i . . (T a - l e b e h e p b i r a ğ ı z d a n , a r k a y a ö n e e ğ r i l e d o ğ r u l a o k u r l a r .)
Hoca- H a ş ö y l e (Y i n e k ö ş e l e r e t ü k ü r e r e k) v e u y u r .

H o c a n ı n u y u k l a m a s ı n d a n b i l i s t i f a d e a r k a s ı n d a n d ö r t b e ş ç o c u k d ı ş a r ı ç ı k a r l a r . B i r i s i h o c a n ı n k a r ş ı s ı n d a d i l i n i ç ı k a r d ı k t a n s o n r a d ı ş a r ı y a k a ç a r , s ı n ı f t a g ü l ü ş m e l e r .

H o c a - (Gözleri y u m u l u) O k u y u n h a , o k u y u n , o k u y u n .
(Talebenin herbirisi ayrı bir m a k a m l a o k u m a y a başlar. İ ç l e r i n d e
n birisi a y a ğ a kalkar. P a r m a ğ ı n ı a ğ z ı n a g ö t ü r e r e k sus işareti v
e r i n c e bütün talebe birden susar, H o c a uyanır, sırıkla en arkadaki bir ç o
c u ğ a vurur. Ç o c u k l a r ı n hepsini birden korkutur.) Ç o c u k - N e v u r
u y o n H o c a E t e n d i . N e v u r u y o n t i , ü , üü (Arsızca a ğ l a m a y a b
a ş l a r) .

H o c a - O k u y u n (T a l e b e i l e H o c a arasında k e l i m e k e l i m e
Ebcet Suresi o k u n u r . H o c a e v v e l a söyler talebe tekrar eder) E b c e
d , (çocuklar) Ebcet kapıyı v u r d u m çat çat! (H o c a) H a v v e z hotti
(talebe) H o c a seni yuttu H o c a - K e l e m e n

T a l e b e - Ben Hoca'ya g ü l e m e m . İl h..

H o c a - Ha şöyle (Y i n e u y u k l a r) .

Bir ç o c u k - (Gelir, H o c a n ı n karşısında a y a k l a n ile tepinerek) H o c
a ' f e n d i pek geldi ayak y o l u m , pek geldi (Ağlar)!

H o c a - (U y a n a r a k) K i m geldi ulan, kim geldi?

T a l e b e - Hoca'fendi ayak y o l u m pek geldi.

H o c a - A y a k l a r ı n kırılısın, g i t t . . . (H o c a p a r m a ğ ı n ı b u r n u
n a s o k a r a k pislik çıkarır. Bakar. Fiske ile ç o c u k l a r a doğru atar, c e
b i n d e n teşbih, e n f i y e ku-t u s u n u çıkarır, bir e n f i y e ç e k e r , a k s
ı r m a y a başlar, a k s ı r d ı k ç a) E s t a ğ f u r a h , e s t a ğ f u r u l l a h !
(Der. Sonra rahle üzerindeki mendil ile gürültülü bir burun siler.)

[B u e s n a d a başka bir ç o c u k f e r y a t e d e r e k gelir.]

Ç o c u k - T e p t i , H o c a ' f e n d i tepti.

H o c a - (Y a n ı n d a k i ıbrıktan su i ç m e y e başlar sonra) Ne tepti ne
tepti..

Ç o c u k - Hoca'fendi elif o k u y o r d u k tep tip tüp d e y i n c e tepiyordu.
(H ü n g ü r h ü n g ü r ağlar.)

H o c a - Neresini tepti u l a n ?

Ç o c u k - (Kalçasını g ö s t e r e r e k) M i d e m i tepti.

(H o c a ç o c u ğ u n gösterdiği yeri m a s a j y a p a r a k) H o c a - V a h zavallı ç o c u ğ u n midesi vah. Ç a ğ ı r ı n ş u iblis oğlu iblisi b u -

raya: [Ü s t ü başı yırtık, kirli bir ç o c u k gelir.]

Kirli ç o c u k - Yalan H o c a ' f e n d i yalan, valla yalan billâ yalan b a n a söğdii ü z e r i m e tüküirdü. (H o c a g ö z l ü ğ ü n ü n ü z e r i n d e n gözlerini açarak ç o c u ğ u n ü z e r i n e yürür.)

H o c a - Seni dinsiz, b e s m e l e s i z seni (diye iki k u l a ğ ı n a birden y a p ı ş a r a k yukarı kaldırır. Ç o c u k feryat e d i n c e sağ kolunu o l a n c a gerginliğiyle açarak bir sille v u r u r ç o c u k a ğ l a y a r a k d ü ş e kalka yerine gider.) H o c a - (Şikâyet e d e n ç o c u ğ a) Şeytan oğlu şeytan sen de iyi bir a y a k k a b ı değilsin n e y e s ö ğ e r t ü k ü r ü r s ü n ha!.. Falakacılar!.. Getirin falakayı. Yıkın ş u d o m u z u ! . .

48

[İri vücutlu iki ç o c u k falakayı getirir, ç o c u ğ u yıkarlar, birisi g ö ğ s ü n e oturur diğeri de ayakları iyice sıkır, Hoca birkaç tane indirir. O sırada kapı vurulur. Hoca telâş ile d e ğ n e ğ i atar, kapıya k o ş a r b u y u r u n , b u y u r u n e f e n d i m .

K a l f a çocuklarını y e r l e r i n e oturtturur. İki tane t e m i z elbiseli bey içeri girer.]

İKİNCİ M E C L İ S

Evvelkiler- İki ziyaretçi birisi k a y m a k a m , diğeri A v r u p a ' d a n yeni gelen bir Türk.

T a l e b e - (Fısıltı ile) K a y m a k a m Bey

K a y m a k a m - (Ziyaretçiye) B u y u r u n e f e n d i m .

Ziyaretçi- Arz ettiğim gibi e f e n d i m A v r u p a d a n geldikten s o n r a Anadolu'da bir tettebbu seyahati y a p m a k istedim bilhassa mektepleri g ö r m e y e çok ihtiyacım var.

Ma'lumualiniz bir milletin hayat ve terakkisini g ö r m e n i z için mekteplerini g ö r m e k bile kâfidir.

H o c a Efendilerin Frenk dediği a d a m l a r nasıl yaşıyorlar, m e k t e p l e r i n i nasıl kuruyorlar. Ç o c u k l a r ı n ı nasıl terbiye e d i y o r l a r . . ? H e r h a l d e g ö r ü l m e y e pek lââyık şeylerdir. (Etrafına b a k ı n a r a k) M e k t e b i n binası pek m ü s a i t değil...

A m a inşaallah Hoca E f e n d i h i m m e t l e r i y l e , güzel terbiye ve tedris usulleriyle bu n o k s a n ı telafi b u y u r m u ş l a r d ı r .

K a y m a k a m - Malumualileri e f e n d i m güzel bina bütçe meselesi, derhal y a p ı l a m ı y o r . A h a l i d e b ü y ü k bir şevk ve h e v e s y o k k i masarif mahalli halkın t e ş e b b ü s ve yardımları ile v ü c u d bulsun..

Ziyaretçi- Biliyoruz e f e n d i m halka bir h e v e s v e r m e k o n l a r d a bu şevk u y a n d ı r m a k yine maarif meselesi. (Hoca'ya) Rica e d e r i m Hoca E f e n d i h a v a biraz fazla d u r g u n pencereyi a ç m a k m ü m k ü n m ü . . ?

Hoca- Beyefendi hazretleri ç o c u k l a r k a ç ı y o r d a.

K a y m a k a m - (S ö z ü n ü keserek) T e r b i y e e t m e k kapıyı, p e n c e r e y i ka-p a m a k l a o l m a z sağlam akıl s a ğ l a m vücutta b u l u n u r b u r a d a ise v u c u d l a r ç ü ü r (Ziyaretçiye) B e y e f e n d i bu k a z a d a m e m u r i y e t i m i n ilk h a f t a s ı n d a y ı m pek az z a m a n d a terbiyevî usulleri tatbike k o y d u r a c a ğ ı m ı ümit e d e r i m .

Ziyaretçi- Sebepleri pek güzel a n l ı y o r u m . E f e n d i m h i m m e t i n i z l e hiçbirisi böyle kalmaz.. Ümit e d e r i m B e y e f e n d i (H o c a ' y a) M ü m k ü n m ü d ü r H o c a Efendi biraz ç o c u k l a r l a k o n u ş s a k .

Hoca- Hay hay B e y e f e n d i .

Ziyaretçi- (Hoca'ya) Bu çocuklar derslerinin derecesine göre kaç sınıfa ayrılıyor efendim .

49

Hoca - (Epey araştırıp hesap filân etlikten sonra öteye b
eriyedönerek) E

hanı bunlar büyükler, onlardaküçükler.. Şunlarda or
tası.

Kaymakam - Pek ibizim vatanımız neresi Talebe - Efend
im benim vatanım Sarıkamış'ın köyü.

Ziyaretçi - (Kaymakama) Bu çocuklar harita filân görme
diler mi acaba?

Hoca - Gördüler bey efendi hazretlerine hirleri, şehir
leri istediğinizden âlâ sayarlar (Çocuğa Avrupahari
tasını göstererek) Söyle bu harita ne harılasıdır Mutull
ah

Lütfııllah - (Haritaya gider Hoca da beraber ararlar)
İşte Avrupaharitası Kaymakam - Pek bize Tunanehrini
gösterebilir misiniz? (Hoca elini oğuşlurur) Çocuklaa
rarlar.*

Çocuk - Ah işte

Ziyaretçi - Pek âlâ bunehre aşığ danyukarıdan hangi
sular dökülüyor.

(Lütfullah düşünür)

Kaymakam - Bey efendinin su alını anlamadın mı oğlu
m Pekisuların adını söylemek endilerinigöster

** (Gösterir) Ahanbu Diyade öbürü Bahahanda biri Ka
ymakam - Pek aşığı dandökülenleridesöyle Lütfullah

- (Düşünür)

Kaymakam - Oğlum ne düşünüyorsun söyle senene bakıyorsun Lütfullah - Efendim yukardan aşağıya su akarfakata aşağıdan yukarıya nasıl akaronu düşünüyorum.

Kaymakam - Ki küçük bir sual daha Dünyamız ne şekildedir.

Lütfullah - Dağlık tırefendim uçağı*** yok.

Diğer Bir Çocuk - (Fırlar) Dört biretrafı denizdiray ile güneşbudenizdendoğarbudenizebatar, gece gündüzdeböyle olur.

Bir Üçüncü Çocuk - Efendim bize Erzurum Nümune Mektebinde hocadiinyayuv arlak diye okuttu o hoca sarıklı değildi günahagir erdi.

Ziyaretçi - Niçingünahagir erdi yavrum Çocuk - Bir gün AyGüntutulmasın anlattı da bunlardan korkulmaz dedihem efendim AyveGünüce hennemdekizebanilerk arayüz lü ifritler ateşten kısıkaç larlatut arlar mış. Geçen.gün AyGüntutuldu da hep dambaşınaçıktıkbabam zebanilerikorkutmak için tam yedi defatüfek atlı. Bizim hoca efendi ile imamefendimin areyeçıktılar. Ezan okudular. Salavat getirdiler. Efendim hiç AyGüntutulurdakorkulmaz mı? Sonra Allah insanı hışımtaşlarına çarp ar.

* Bu cümle parantez içinde olmalıydı. (M.T.)

** "Lütfullah" adı dizgide unutulmuş. (M.T.)

*** "ucu bucağı" olmalı. (M.T.)

Ziyaretçi - (Kaymakama) Arzettiğim gibi anlaşıyor efendim (Hocaya) Buyavru lar ne okuyorlar Hoca Efendi Hoca - Hesap, coğrafya, kıraat, tevcid. ilmi hal Ziyaretçi - Demek coğrafya dersleri de görüyorlar.

Hoca - Yabey efendi yakalyay 1. Fransayı paytahtlarını hepsayarlar.

Ziyaretçi - (Kaymakama) Önce küçüklerimi görelim.

Kaymakam - Hayhay buyurun bey efendi.

Ziyaretçi - (işaretle) Siz küçük sünezyavrum. (Birküçük çocuk gelir.) Ne okuyorsunuz yavrum?

Çocuk - Elifbc

Ziyaretçi - Peki efendim kitabınızı getiriniz de okuyunuz Hoca - (Atılarak) Kitabane hacet, hepsini ezberesü gibi okurlar okulan.

Çocuk - (Okur) Elif de ğ nek gibi (be) tek ne gibi (le) ona benzer (cim) karnıyarık (ha) ona benzer dal dibek gibi (zal) ona benzer (re) çengel gibi (zel) ona benzer (s) üç dişli, (şu) ona benzer (sad) badem közli (dad) ona benzer (tı) tavşankulaklı (zı) ona benzer (ayn) ağzı açık (gayn) ona benzer (le) kuzubaşlı (kaf) koyun başlı (kef) kiran gibi (le) orak gibi (mim) çomak gibi (nun) çanak gibi (hemze) bir göz lü (he) iki göz lü (lâ) yanmış baca ğ ın 1 baca ğ ı üzerine atmış (ye) Hoca Efendi yemiş

Ziyaretçi - (Müstehzi) Aferin Hoca Efendi aferin Hoca - (Şetaretle) Ötekini de okulan Çocuk - Eli keseev. eli kise iy eli kütür üv e, i, ii Be keseebe, be kise bi. be kütürü bü be, bi. bü

Se kesese. se kisesi...

Hoca - (Hiddetle) Se kesese. se kisesi, se kesii sü.

Ziyaretçi - Kâfi yavrum kâfi (Hocaya) Harfleritanıyor
larmı bari Hoca - Su gibi okuyorlar beyefendi su Kaymak
am - Yazıtahasındaki (cim) harfini göstererek * Bun
cyavrum Çocuk - Dibek gibi

Kaymakam - Kâfi yavrum kâfi (Hocaya) Hesaptanneler
gördüler.

Hoca - Karacümleyi bitirdiler tarhı da okudular Ziyare
tçi - Siz gelir misiniz yavrum. Sabahleyine vdençık karke
ncepte bir gümüş beşlik vardı düştü, nekaldı. (Talebe
düşünür) Kaymakam - Nekaldı yavrum budabudazor
bir şey mi?

Çocuk - (Yinedüşünür) Cebim indeliği kaldı.

Ziyaretçi - Siz sorunuz Hoca Efendi.

Hoca - (Sorar) Tarh ne yederler.

* Parantez içinde olmalıydı. (M.T.)

51

Çocuk - (Sallanarak) İki adetten matru lıu, matru hun m
inhtençıkarmaya tarh derler.

Hoca - Çıkan adeden ederler.

Çocuk - Hasıl-ı cem' derler (Başını sallayarak) hasıl-ı
tarh derler.

Hoca - Okuyun hep birden tarh ne yederler?

Talebe - Radyallahüa'na ve a'nakiim bismillahirrahman
irrahiy myeniadet-

ten matru humatru hun minhtençıkarmaya tarh derler.

Hoca - Çıkanadetenederlerçabuksöyleyin .

Bütün talebe - Çıkanadete hasıl-ı tarh derler .

Hoca - (Kaymakam memnuniyetle) Sugibi okuyorlar beyefendi hazretleri sugibi doğrusuyabizim çocuklar çok çalışırlar .

Kaymakam - Pekâlâ , pekâlâ .

Hoca - Beyefendiler buyle ş ya kitabı da okudular . Ondan da sorunuz gör ün satır satır bellettim .

Kaymakam - Ya ! Coğrafya dersleri de böyle mi ?

Hoca - Dedik yapaytahtları cayırcayırsayarlar . Oğlum Mutullah saypay -

tahtları

Lütfullah - (Ezberokur) Fransa'nın paytahtı Paris, Almanya'nın paytahtı Berlin. İtalya'nın paytahtı Roma , Devlet-i Osmaniye'nin paytahtı ise İstanbul'dur efendim .

Kaymakam - Peki bizim hükümetimiz olan Türkiye Cumhuriyetinin mer -

kezinide söyleyebilirmisiniz ?

Talebe - Tekrarpaytahtları sayar . *

Kaymakam - Hükümetimizin merkezi .

Talebe - Haanladım Devlet-i Aliye-yi Osmaniye'nin paytahtı İstanbul'du refendim .

Ziyaretçi - Evvelce öyle idi fakat İstanbul hükümeti bugün ölmüş , tarihe karışmıştır . Yaşimdi Türkiye'mizin merkezinesidir .

K a y m a k a m - P a y ı t a h t n e d e m e k t i r y a v r u m (Ç o c u k d ü ş ü n ü r) H o c a - (İ ç i n i ç e k e r e k) D o ğ r u e f e n d i m d o ğ r u c e ı ı a b ı h a k g ü n a h l a r ı m ı z ı a f -

f e t s i n . N e g ü n l e r e k a l d ı k .

Z i y a r e t ç i - (M ü t e e s s i f) (B a ş ı n ı s a l l a y a r a k) P e k d o ğ r u H o c a E f e n d i p e k d o ğ r u Y i r m i n c i A s ı r d a z a v a l l ı m i l l e t i m i z , z a v a l l ı m e k t e p l e r i m i z , z a v a l l ı T ü r k y a v r u l a r ı . . . Ç o c u k e t r a f ı n d a k i t a b i î h a d i s e l e r i d e v l e r i n , z e b a n i l e r i n y a p t ı ğ ı n a i n a n ı y o r . (M o n l a y a) M e k t e b i n y e m e k h a n e s i n e r e d e H o c a E f e n d i .

H o c a - B u r a s ı b e y e f e n d i h a z r e t l e r i b u r a d a h e m o k u r l a r h e m y e r l e r . E v i u z a k o l a n l a r b u r a d a y e r . Y a k ı n o l a n l a r e v l e r i n e g i d e r l e r .

Z i y a r e t ç i - Â l â

* B u c ü m l e p a r a n t e z i ç i n d e o l m a l ı y d ı . (M . T .)

52

H o c a - (S a a t e b a k a r , s a y a r) Ç o c u k l a r a z a t , a z a l y e m e ğ e (Ç o c u k l a r ı n b a z ı l a r ı ç ı k a r l a r , b a z ı l a r ı g ü r ü l t ü i l e k ı s ı m k ı s ı m a y ı r ı l ı r) B i r ç o c u k - U l a g e l a n a m h e l v a p ı ş ı r m ı ş g e l o t u r y i y e l i m (Ç o c u k o t u r u r , y e r l e r)

Ü Ç Ü N C Ü M E C L İ S

E v v e l k i l e r . 1 5 k a d a r ç o c u k

K a y m a k a m - H o c a E f e n d i p e k s a d e y i y o r l a r .

H o c a - Y o k b e y e f e n d i y o k s a d e y a ğ ı n y ü z i n i i g ö r d ü k l e r i y o k . . .

K a y m a k a m - Y a n i p e k h a f ı f y i y o r l a r d e m e k i s l e d i m H o c a - H a ! O b a ş k a n e y a p s ı n l a r . A l l a h n e v e r d i i s e o n u y i y o r l a r .

Ziyaretçi- Eđer her vakit böyle yiyorlarsa kaloriyi a l a m ı y o r l a r d e m e k t i r .

Hoca- B e y e f e n d i , o sizin kalori, malori dediđiniz y e m e k l e r i bizler p i ř i r m e y i z .

Ziyaretçi- H o c a E f e n d i m ü s a a d e h u y u n d u r m u ? Bir şeyi merak ettim.

D e m i n c o ğ r a f y a s o r d u ğ u m u z ç o c u ğ u n a d ı n e i d i ?

Hoca- Hangisi? řu irice boylu Mutullah m ı ?

Ziyaretçi- B u n u n a s l ı L t i l f u l l a h o l m a s ı n !

H o c a - B e y e f e n d i , k ö y l ü l e r böyle söylüyorlar. Aslı nesli k i m anlar, işimiz y o k d a b u n u m u d ü ř ü n e c e ğ i z

Ziyaretçi- C a n ı m H o c a E f e n d i , e v l e r i n d e y a n l ı ř s ö y l e s e l e r ç o k g ö r ü l m e z .

Fakat, bir m e k t e p h o c a s ı y a n l ı ř s ö y l e m e l i m i ?

Hoca- Efendi hazretleri ister eğri söyle, ister doğru kim a n l a y a c a k k ö y l ü k y e r d e b a ř ı n a b i r s a r ı k s a r d ı n m ı e v l i y a o l u r s u n b i z d e o n l a r ı n s a y e s i n d e g e ç i n i p d u r u y o r u z h e m e f e n d i h a z r e t l e r i ö y l e s ü r ü y e böyle çoban çok bile...

K a y m a k a m - H o c a E f e n d i b u m e m l e k e t h a l k ı n ı h e p b ö y l e m i k a l a c a k s a n ı y o r s u n u z ? F e l â k e l l e r İ s r a f ı l s u r u g i b i k u l a ğ ı m ı z a g e l i y o r .

Hoca- Doğru doğru k ı y a m e t a l â m e t l e r i , a h i r z a m a n K a y m a k a m - E n m ü h i m şeyi unuttuk... B i r a z d a d i n d e n k o n u ř a l ı m .

M ü s a a d e b u y r u l s a y d ı , ç o c u k l a r ı n d i n â d u y g u l a r ı n ı d a a n l a m ı ř o l u r d u k . H u - s u s i y l e H o c a E f e n d i b u m e s l e ğ i n e r b a b ı d ı r .

Ziyaretçi- Hay hay ben de merak ettim.

K a y m a k a m - S o r u n u z .

H o c a - İ r b a h a m

Ziyaretçi- H o c a E f e n d i bu İrbaham'ın adı da İbrahim E f e n d i olacak.

H o c a - Farz n e y e derler?

53

İbrahim- Radiallahüteâlâ... Delil-i kat i ile sabit olan n e s n e y e farz derler.

H o c a - V a c i b neye nerler.

İbrahim- Delil-i zanni ile sabit olan n e s n e y e v a c i b derler.

K a y m a k a m - Bunlar y a l n ı z e z b e r o k u y o r l a r hiçbir ş e y d e n haberleri y o k .

H o c a - Bülbül gibi söylüyorlar. Çatır çatır c e v a p veriyorlar. Ya b e y e f e n d i (T a l e b e y e) O k u da görsünler

İ b r a h i m - (Sallanarak) Ve dahi sıfat-ı zatiye 6'dır. V ü c û d , k ı d e m , b e k a , vahdaniyet-i muhalefetallahü'l havadis-ı kıyam-ı b e n e f s e viicudvar o l m a k , kıdem-i evveli o l m a m a k , beka-yı ahır (D e r k e n k a y m a k a m s ö z ü n ü k e s e r e k) K a y m a k a m - Pekâlâ y a v r u m , ccnab-ı Hakkın evveli var mıdır?

İ b r a h i m - (D ü ş ü n ü r)

K a y m a k a m - O ğ l u m şimdi "kıdem-i evveli o l m a m a k " d e m e d i n m i Ziyaretçi- Hâlâ bu mektep...

K a y m a k a m - Evet hâlâ bu m e k t e p . . Teessüf o l u n u r ki hâlâ yaşıyor. Fakat şurasını da ilave e t m e l i y i z ki sıralar ü z e r i n e hâlâ bu m e k t e p l e r i m i z de vardır.

M e m l e k e t e l e r b i y e - i b e d e n i y e , g ı n a , ç o c u ğ u n y a ş ı y l a m ü t e n a s i b e l işleri girm e z s e tedris usulleri ne k a d a r a m e l î olursa

olsun ç o c u k l a r ı m ı z b i r T ü r k ç o c u ğ u n d a k i f i t r î k a b i l i y e t i g ö s t e r e m e z l e r .

Keser, testere, k a z m a , kürek, çekiç, örs k u l l a n a m a y a n k o l l a r a h â k i m o l a n z e k â b e c e r i k s i z d i r . T ü r k k â i n a t ı n e n k a b i l i y e t l i b i r m a h l u k u d u r T ü r k ü n z e k â s ı .

T ü r k ü n d e h a s ı n a m ü t e n a h i d i r F a k a t e l v e r i r k i m ü t e r a k k i m e m l e k e t l e r i n y e n i l i k l e r i n i v a k i t g e ç i r m e d e n a l a l ı m . Y ü k s e k y a r a t ı l m ı ş o l a i i b u y a v r u c u k l a r ı b e c e r i k s i z b i r v ü c u t o l a r a k y e t i ş m e k t e n k u r t a r a l ı m b e y e f e n d i t e ş r i f i n i z m e k -

t e b i m i z e f e l a h g e t i r d i . K a z a m ı z ç o c u k l a r ı n ı b u ö l d ü r ü c ü t e r b i y e d e n k u r t a r d ı r i c a e d e r i m m e m l e k e t i m i z i n b ö y l e b i l g i - v i r t t e n m a h r u m k ö ş e l e r i n i g e z i n i z .

Milletin dertlerini g a z e t e n i z l e m i l l e t i n k u l a ğ ı n a b a ğ ı r ı n ı z . T ü r k ü n u y a n ı ş v e k u r t u l u ş h a r e k e t i n e z e k â v e t e d b i r i m i z l e s ü r a t v e r m e k h e r m ü n e v v e r i n b o r c u d u r . (H o c a ' y a h i t a b e n) H a y d i H o c a E f e n d i m e k t e b i n i z p a y d o s . . Ç o c u k l a r ı a l d a g e l h e r ş e y d e n e v v e l y e n i u s u l m e k t e p l e r i g ö r e l i m .

Hoca- (M ü k c d d e r) H a y d i ç o c u k l a r g i d e l i m .

(D e r k e n p e r d e i n e r .)

54

KAYNAK ÇOCUK KİTAPLARI

«W!1

Cumhuriyet'e Can Verenler

Dev Yürekli Küçükler / Burçay Anger

Zaman Tiineliyle Sümer'e Yolculuk / Muazzez İlmiye Çığ

Hâlâ Bu Mektep / Kâzım Karabekir

Babek Destanı / Rüstem Aladağlı

Okumak İstiyorum / Cubao

Obur Turnabalığı / Angel Karaliçev

Dünyanın En Güzel Hayvanat Bahçesi / Kudsi Gazinur Neydik Ne Olduk / Memet Türkkan

Öğretmenimi Seviyorum / Memet Türkkan

** Anadolu Bilmeceleri*

Su Kurusu / Osman Şahin

** Geloş Dağı Efsanesi / Osman Şahin*

** Ceylanlar Suyu İndi / Fikret Otyam*

** Kuzucuk / Müjdat Gezen*

** Kore Masalı*

Sihirli Değirmentaşı / Chong Chun Sık

** Serçecik / Maksim Gorki*

** Zürafadan Kanguruya*

Neler Neler Var Bu Kitapta / Vladimir Mayakovski

** Ben Kimim ? / Nahide Namal*

Kurtuluş Savaşı Kahramanlık Öyküleri Dizisi

** Bilecikli Ali l Adnan Çakmakçioğlu*

** Eskişehirli Arif/ Adnan Çakmakçioğlu*

** Fadime Bacı / Adnan Çakmakçioğlu*

* *Kütahyalı Ahmet* / Adnan Çakmakçioğlu

* *Sivaslı İdris Çavuş* / Adnan Çakmakçioğlu

Hâlâ Bu Mektep

KÂZIM KARABEKİR

Bu kitapta, Cumhuriyetten önce, mahalle mekteplerinde şeriat esaslarına göre verilen eğitimin, biraz da karikatürize edilmiş bir fotoğrafı var.

Kitapta yer alan çocuk oyunu, bu eğitim sistemini hedef alıyor. Öyle bir sistem ki, hurafelere, safsatalara ve ezberciliğe dayalı; dayakla ve zorbalıkla yapılıyor...

Oyunun yazarı, Kurtuluş Savaşı'nın ünlü komutanı, "muhafazakâr" olarak kabul edilen Kâzım Karabekir.

Onun "savaş çizmelerini çıkarır çıkarmaz", kaleme aldığı bu piyes, 1923 yılında, Akhisar'da yayımlanan Yeni Yol isimli çocuk dergisinde yer almış.

Kâzım Karabekir'in içerik olarak çok değerli, aynı zamanda tarihi önemde bir belge niteliğini

taşıyan bu yapıtını, eğitimcilerimize ve
çocuklarımıza yeniden sunuyoruz.

Kitapta iki metin bulacaksınız: Birincisi,
oyunun günümüz Türkçesine aktarılmış biçimi.

Bu metni resimleyerek çocuklarımız için hazırladık.

İkinci metin ise, kitabın sonunda yer alıyor.

Belge niteliğinde olduğu için,

Osmanlıcadan çevriyazısı yapılmıştır.

Kaynak Yayınları

Çocuk Kitapları